

SLOVENSKI JADRAN

LETO II, ŠTEV. 31

Koper, petek 31. julija 1953

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Foto: Ogarev

VROCINA, VROCINA, VROCINA! VSE ISČE OSVEŽUJOČEGA HLADILA V SENCI ALI V MORJU. DA SE BODO TI NAUZILI VODNE SVEŽINE, SE NE DA OPOREKATI. KAJ PA TISTI, KI NIMAJO TAKE PRILOŽNOSTI? Z LEPIM VREMENOM SO ZADOVOLJNI TUDI KMETJE, KER LAHKO SU-SIJO SENO IN MLATIJO ŽITO

Pomembne spremembe v trgovinski mreži

Na zadnjem zasedanju okrajnega ljudskega odbora v Kopru so odborniki temeljito preresetali nepravilnosti v naši trgovinski mreži in sprejeli pomembne sklepe za izboljšanje stanja. V zvezi s tem je mel predsednik okrajnega gospodarskega sveta tov. Markič obširen referat.

V zadnjem času smo napravili znaten korak naprej v kulturnem poslovanju, v zmanjšanju zalog, oziroma odpravi nekurantnega blaga ter povečanju storilnosti v naši trgovinski mreži. Prv tako je novoustanovljena Trgovinska zbornica pokazala mnogo dobre volje in stremljenja, da se naši trgovini pridobi pravi pečat družbene funkcije. Vendar moramo na žalost ugotoviti, da so mnogi dobri dogovori in sklepi ostali le na papirju.

Glavno vprašanje, ki se dan za dnem postavlja pred nas, je pred vsem to, zakaj naši trgovski kolektivi zapirajo ušesa pred javno, objektivno kritiko in zakaj nečejo razumeti družbenih potreb. Res je, da je naša socialistična trgovina sproščena, da deluje po osnovnih principih, po zakonu ponudbe in povpraševanja, vendar pri tem ne smemo pozabiti, da je glavna naloga trgovinske mreže, da služi interesom družbe. Mnogi kolektivi naših trgovin so namreč pozabili, da oni niso lastniki, da trgovina ni njim v namen.

Največ kritike gre seveda na račun visokih cen. Bili bi enostranski, če bi ta del javne kritike ocenjevali kot edino pravilen, kajti mi vemo, da na cene vplivajo tudi drugi faktori, objektivnega značaja — prevsem pomanjkanje posameznih artiklov na tržišču. Seveda so še tu posledice slabe letine, elementarne nezgode, ekonomska zaostalost, slaba proizvodnja itd.

Obsoditi pa je treba neupravičeno navijanje cen vsem tistim proizvodom, kjer vemo, da bi bile cene lahko znatno ali vsaj delno nižje, kot so, le če bi se posamezna trgovska podjetja malo poglobila v problematiko in iskala rešitev tega večkrat nerazumljivega stanja na tržišču. V osnovi bi morala prevladovati zavest slehernega v naši trgovini, da mora nuditi družbi artikle po najugodnejših cenah, to se pravi ne le po asortimanu in kvaliteti, temveč tudi po sorazmernih cenah. Če bodo naši trgovci delali z zavestjo, da morajo predvsem upoštevati interese družbe, in nosili v sebi čut odgovornosti, potem smo lahko prepričani, da jim ne bo težko najti pravo pot in dajati obračun pred ljudstvom.

Grosistična in detajlistična trgovska podjetja so tudi vse premalo oprezna pri nakupu blaga. Namesto, da bi iskala čim ugodnejše pogoje za nakup, se večkrat poslužujejo enim in istih prodajalcev, čeprav jim drugi nudijo ugodnejše pogoje. Nabavna cena prodajnim artiklom je zaradi tega in zaradi številnih vmesnih prekupčevalcev izredno visoka.

Ceprav smo že večkrat razpravljali o prevelikem kopičenju materiala v naših trgovinah, se ta napaka še vedno pojavlja pri naših

trgovskih podjetjih. Tako blago izgublja na vrednosti in bremeni podjetje, ki išče seveda izhod pri potrošniku. Zato morajo naši ljudje plačevati druge artikle znatno dražje, ker je imelo podjetje izgubo s prodajo nekurantnega blaga po nižjih cenah. Podobna stvar je s pokvarjenimi predmeti. Tudi tukaj mora plačati izgubo potrošnik, kajti posamezna podjetja krijejo razliko v izgubi s tem, da navijajo cene tistim predmetom, ki gredo dobro v promet.

Toda to niso edine napake v naši trgovinski mreži. Mnoga naša trgovska podjetja imajo še vedno preveč personala, oziroma premalo strokovno usposobljenih uslužbenecov. Posledice prevelikega odstotka režijskih stroškov nosijo seveda zopet potrošniki.

Gospodarski svet meni, da je glavni izvor takega stanja v trgovinski mreži in njenega odnosa do družbe v naslednjih dejstvih:

1. Več ali manj monopolistični položaj trgovskih podjetij v okraju, zaradi česar ni konkurence in stremjenja k zniževanju cen.

2. Zaradi preširoke nomenklature poslovanja podjetij, prihaja do tega, da posamezna podjetja ne skrbijo dovolj za poglobljanje v svoja poslovanja po posameznih strokah.

3. Nizka socialistična zavest pri poslovanju ter slaba strokovnost v nekaterih podjetjih.

Tov. Markič je zatem predlagal naslednje glavne spremembe za izboljšanje stanja v naši trgovini:

1. V trgovini s prehrambenimi artikli naj bi bila 4 detajlistična podjetja, od katerih naj bi bili 2 v Kopru ter po eno v Izoli in Piranu. Ta podjetja naj bi imela pravico grosiranja s kmetijskimi zadrugami na področju okraja za tiste artikle, s katerimi se Prerad ne bavi.

2. V trgovini z industrijskim blagom naj bi zaenkrat ustanovili dve podjetji (Koper ter Izola ali Piran).

3. Osnovni naj bi podjetja s sadjem in zelenjavo, ki naj bi imelo prodajalnice v Kopru, Izoli, Piranu in Portorožu. To podjetje naj bi opravljalo direktno odkup kmetijskih artiklov od proizvajalcev. Prav tako naj bi to podjetje prodajalo artikle iz uvoza (l'none, pomaranče itd.).

4. Za prodajo pohištva, železnine in kemičnih proizvodov ter stekla naj bi formirali eno podjetje, ki bi imelo poslovalnice po vseh mestih.

5. Kmetijskim zadrugam naj bi prepovedali prodajo industrijskega in prehranbenega blaga v mestih Koper, Izola in Piran in to s staljša perspektivnega razvoja trgovine. Kmetijske zadruge naj bi zadržale v mestih samo poslovalnice, v katerih naj bi prodajale svoje proizvode ter eventualno gnojila in semena.

6. Pri prodaji rib naj bi razen Ribiške zadruge Piran in privatnih prodajalcev sodelovalo tudi podjetje Riba iz Izole. Najvažnejši ribiški material pa naj ima vsako podjetje, ki se bavi s prodajo industrijskih artiklov.

DE GASPERI JE PROPADEL

Italijanska poslanska zbornica je z 282 glasovi proti 263, med tem ko se jih je 37 vzdržalo, izglasovala v torek nezaupnico novi De Gasperijevi vladi. To se je pravzaprav pričakovalo, posebno po nasprotjih, ki so se pojavila po volitvah med strankami sredine, ki jim več ni bilo po godu demokratsko ukazovanje. Kakor vemo, od treh strank, ki so doslej ob vseh volilnih procedurah prispevale k zmagi demokratske stranke, je ostala zvesta De Gasperijevemu križu le republikanska stranka. Ostali dve — liberalna in social-demokratska — pa sta sklenili, da se bosta vzdržali glasovanja. Liberalna stranka je prišla do tega sklepa prav en dan pred sejo poslanske zbornice in je s tem povzročila izjalovitev zadnjih demokratskih nad.

Kljub temu, da je bilo jasno, da ne bo dobila De Gasperijeva vlada zaupnice in da se je torej pričakovalo, da bo imel De Gasperi pred samim glasovanjem le formalnostni govor, je ta govor marsikoga presenetil, ker je trajal skoraj dve uri. De Gasperi je odkril svoje baterije. S tako dolgim govorom mu je šlo seveda najprej za to, da se »svetovno« poslovi, potem pa za potrditev namena demokratskega vodstva, da se bo kar naprej borilo, kakor to narekuje Vatikan, za zmago in vlado sredine. De Gasperijev govor je skrajno zanimiv, čeprav je zelo nepovezan. Zanimivo je na primer, da tudi ob tej priliki ni De Gasperi pozabil omeniti Trsta, še bolj zanimivo pa je, da je pokazal očitne težnje stranke z povezovanjem z demokratskimi strankami, ki jih tvorijo fašisti in monarhisti. Med drugim je De Gasperi rekel, »da je bilo stališče demokratske stranke v kritičnih trenutkih vedno jasno: raje premik na desno, kakor pa na levo«.

De Gasperijevi slavošpevi desnim ekstremistom so tako navdušili predstavnika MSI Robertija, da je slednji na koncu De Gasperijevega govora vstal in zatrdil »da zdaj MSI-jevsko vodstvo stvarno ugotavlja, da so demokratski nameni iskreni«.

De Gasperijev padec in tendence razvoja demokratske stranke po tem padcu sta pojava, ki zaslužita posebno pozornost. Na vsak način je padec De Gasperijeve vlade temeljita lekcija italijanske poslanske zbornice in ljudstva ljudem, ki jim je šlo bolj za Trst, kakor pa za izboljšanje gospodarskega položaja v srednji in južni Italiji. Padec De Gasperija ostvarja med Jugoslavo veliko zadovoljstvo, ker so ga spoznali pri izvajanju intrig okrog tržaškega vprašanja in so ga sploh imeli za simbol italijanskega političnega intriganstva.

Vendar je z druge strani jasno, da padec De Gasperija ne pomeni, da bo njegov naslednik izvajalec hvaljivih socialnih reform, ki so v Italiji potrebne. Objektivno gledanje na položaj stranke v Italiji po De Gasperijevem bankrotu opozarja, da bo od slej za vsako vlado življenje skrajno težavno. V Italiji nima vodilna stranka dovolj glasov. Razumljivo je, da so tudi perspektive za izboljšanje življenjskega standarda italijanskega ljudstva zelo nejasne. Marsikdo pravi, da se bo dogajalo v Italiji tisto, kar se dogaja v Franciji, to pomeni, da bodo povprečno štiri vlade na leto. Tisti, ki tako pravi, ni daleč od resnice, toda to ugotovitev je treba izpopolniti.

Italijo in Francijo je nemogoče vzporediti kar se tiče demokratskih iskušenj in zavesti ene in druge države. Poleg tega je Italija še ožela, kjer se je rodil in naglo razvil fašizem. No, nevarnost novega močnega koraka neofašistov v Italiji je zelo pereča. To smo poudarili že takoj po tem, ko so bili objavljeni rezultati italijanskih volitev. To je znatna nevarnost, ki je postala še bolj resna zaradi najnovejših tendenc demokratske stranke, ki išče zaveznike in jih ne more najti, ker se je preveč kompromitirala z apatično notranjo politiko.

Tu moremo reči, da zблиžanje med demokracijo in neofašizmi je že tako napredovalo, da so ponekod že kar skupaj nastopili. Navedli bi

samo en primer. V Trstu je občinski odbor za tržaško občino sprejel pred tremi dnevi resolucijo, v kateri zahteva spoštovanje in uresničitev tristranske deklaracije, ki predvideva priključitev celotnega STO Italiji. No, isti dan je poslanec MSI v rimskem parlamentu Colognatti, ki je pravzaprav tržačan, nastopil z govorom, v katerem je zahteval uresničitev tristranske deklaracije. Ker je prišla tristranska deklaracija po tolikem času znova nenadoma na dan in ker se je to zgodilo isti dan v dveh različnih krajih, je jasno, da gre za določeno težnjo, ki jo je sprožil sporazum med demokracijo in neofašizmi.

Kljub temnim oblakom, ki se zbirajo nad bodočnostjo italijanske politike in ki bi morali Italijane na koncu koncev prisiliti k treznemu premišljevanju ne pa k iredentističnim pustolovščinam, se še te dni najdejo osebe, ki gredo svojo slepo

iredentistično pot. Diego de Castro v Trstu je dal pred dvema dneva izjavo, v kateri odkrito poudarja, da si Italija ne želi prijetnega sporazuma o Trstu in posredno zahteva izvedbo tristranske deklaracije.

Tako ne bo šlo. Konec korejske vojne je znamenje svetovnega popuščanja morda v duhu novega gledanja na razna svetovna vprašanja. Konec korejske vojne bi moral biti tudi opozorilo neumrlim italijanskim nakanam. Ena od posledic tega morebitnega svetovnega popuščanja bo, da bo vsaka država lahko posvetila več pozornosti svojim notranjim vprašanjem. To je v Italiji nujno. To bi moral biti tudi osnovni cilj prizadevanj poštenih socialističnih struj v tej deželi. S čvrsto zedinitvijo teh struj, kar vemo, da je nemogoče izvesti od danes do jutri, pa bi se pomnožila in čvrsto utrdila tudi fronta proti vse večji nevarnosti fašizma v Italiji.

Mir na Koreji

Po 37. mesecih krvavih bojov na korejskem polotoku je končno vendarle zavladal mir. 27. julija ob 2. uri zjutraj sta general Harrison za Združeno poveljstvo ter general Nam Il za severno-korejsko in kitajsko poveljstvo podpisala listine o prenehanju sovražnosti. Vojaški oddelki obeh bojujočih se strani pa so se začeli umikati iz sedanjih položajev za obe demarkacijski črti, da bi tako ustvarili štiri kilometre širok demilitarizirani pas, ki ga predvideva dogovor o premirju. Gre za pas, ki se vleče v bližini 38. vzporednika, le proti vzhodu zavija precej globoko v nekdanje severno-korejsko ozemlje.

Jasno je, da s podpisom premirja na Koreji še ni vse rešeno. Zaključilo se je eno obdobje, kateremu bo sledilo drugo prav tako važno. Seveda pričakuje svet mirovno konferenco za Korejo, ki bo morala rešiti številna vprašanja. Pričakujejo, da bo prišlo na tej konferenci do ostrega dvoboja med Združenimi državami Amerike in Sovjetsko zvezo. Toda reči smo že, da korejsko vprašanje ne zadeva samo velesil, ki imajo pri tem svoje posebne koristi, temveč vseh, posebno pa malih narodov, ki so zainteresirani za

mirno ureditev tega vprašanja. Ti narodi so se že od vsega začetka odločno uprli severni agresiji na Koreji. Zaradi tega ne bodo dovolili, da bi na politični konferenci o Koreji odločale samo velesile.

Ob podpisu premirja na Koreji so prišle od vseh strani sveta izjave najvidnejših državnikov o pomenu tega dogodka. O tem je dal nekaj izjav tudi predsednik jugoslovanske republike maršal Tito. »Mir na Koreji, je poudaril maršal Tito uredniku beogradske Borbe, dokazuje, da so miroljubna prizadevanja Združenih narodov, da se spor v Koreji likvidira, rodila končno uspešne rezultate. Obenem dokazuje to neprecenljivo vrednost Organizacije Združenih narodov pri pomirnitvi in preprečitvi oboroženih spopadov v svetu. Spor na Koreji in končno podpis premirja dokazujejo, da se danes ne splača več z napadalnostjo reševati spornih vprašanj, oziroma, da se napadalnost več ne splača z namenom, da se dosežejo določeni cilji. Danes namreč, je nadaljeval maršal Tito, velika večina človeštva sovraži vojno in želi, da se sporna vprašanja rešujejo na mirnem način«.

Ko je tod gospodarila Italija

Slovenci imamo zelo lep rek: Pa si jo polomil. Tisti, ki ga tak rek zadeva, skuša popraviti »polomij«, ki jo je napravil. Na njegov račun letijo zbadljivke in kritično-smešne pripombe, katerim se mora smejati tudi sam. To mu včasih koristi, da se za naprej varuje »polomijade«.

Zelo drugačna pa je zadeva pri naših sosedih Italijanih. Ne mislim tu govoriti o Italijanih na splošno, temveč samo o tistih, ki niso še nikoli priznali »polomijade«. Če rabim samo besedo »polomijade«, je to zaradi spoštovanja do kulture, ki jo politiki na drugi strani mejejo v koš za papir in druge odpadke.

V Trstu se iredentistični tisk vedno močneje napiljuje. napačenja in razpihuje z namenom, da bi javnosti prikazal neznosno življenjske razmere, s katerimi naj bi se borilo prebivalstvo jugoslovanske cone STO. To časopisje kar tekmuje s članki, v katerih skuša prikazati dozvojen razkroj gospodarstva pri nas. Pri tem prihajajo do vedno istega zaključka — edini izhod, edino zdravilo, eliksir della vita je: »Ritorno all'Italia della nostra, sempre nostra e amatissima Istria«.

Naš človek v Istri, in ne samo v Istri, se za tako »skrb in ljubezen prav lepo zahvaljuje in pravi: »Le kar ostanite tam, kamor smo vas spodili leta 1945, in imajte do vaše »madre-patrie« malo več spoštovanja in skrbi. Res ni potreba, da bi vam morali prav mi osveževati spomin na polpretekle dni, ko ste »gospodarili po naših krajih. Bomo prepustili besedo kar vašim ljudem, ki so

se tako radi oblačili v črne srajce. Puljski prefekt Artusi je dne 15. oktobra 1934 pisal v Rim osebi žalosnega spomina, ki je tu ne bomo imenovali, naslednje:

»Neverjetno visoko je število javnih dražb, ki stalno narašča. V letu 1933 so davkarje in kreditni zavodi za Istro in Benetke napravili 974 rubezov nepremičnin, od katerih se je 477 zaključilo s prodajo imetja. V prvih šestih mesecih letošnjega leta (1934) je bilo predlaganih 693 primerov dražb in od teh 389 zaključenih s prodajo posestev na dražbi. Poleg tega so davkarje v letu 1933 zahtevale izvršitev dražb za nič manj kot 35.000 primerov premičnin.« Prefekt Artusi piše v svojem poročilu nadalje:

»Toda te gole številke, čeprav so zgovoren dokaz izredno kritičnega položaja, ne prikazujejo še do dna gospodarske in moralne bede, v kateri živi istrsko prebivalstvo. Ne propadajo samo male kmetije, marveč tudi srednje in so ogrožena celo velika posestva, ki jih je sicer v Istri le malo.«

Tudi če gre tu za dobo, ko je kmetijstvo na splošno preživljalo resno gospodarsko krizo, ne najdemo opravičila za to, saj se je pritisk nadaljeval še naprej. To potrjuje drugo poročilo, ki ga je poslal dne 15. maja 1939 cavaliere Scampicchio, konzul milice v Kopru, poveljstvu svoje legije v Pulju. V poročilu pravi, da Koper gospodarsko propada in da utegne iz tega nastati v bližnji bodočnosti obupen položaj. Kmetijstvo je doživelo močan uda-

Sprehod PO SVETU

Ves svet je pravzaprav zadnje dni pod vtisom dogodkov na Koreji. Presenečenje in zadovoljstvo, ki je sledilo objavi sporočila, da je na Koreji zavladal mir, je obeležilo tiho upanje, da bo podobno kot korejsko vprašanje mogoče rešiti s sporazumom tudi ostala pereča vprašanja, ki prav tako tarejo svet in ki niso nič manj nevarna kot korejsko.

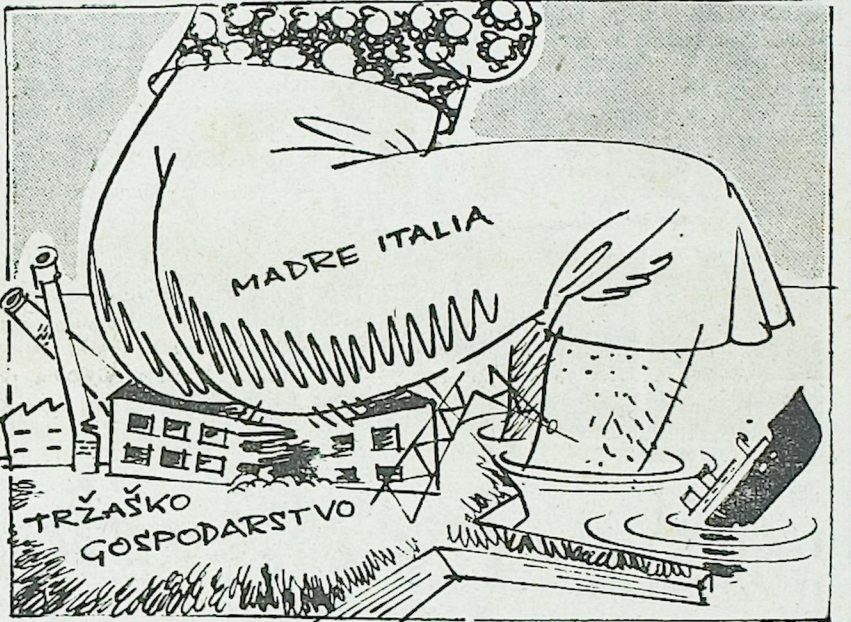
V Londonu so takoj izrazili upanje, da bo mogoče pristopiti k reševanju nemškega vprašanja. Zahodni velesile so pred dobrimi 14 dnevi povabile Sovjetsko zvezo, naj pride na konferenco štirih zunanjih ministrov velesil o nemškem in avstrijskem vprašanju. Toda odgovora iz Moskve še ni. Edini moment v tem so samo komentari moskovskih listov, češ da so se o dnevnem redu te konference že sporazumeli na washingtonski konferenci treh zapadnih zunanjih ministrov. Toda Moskva predloga o četvernem sestanku zaenkrat ni odklonila. To pomeni, da na Zapadu še vedno upajo na sovjetski pristonek.

V Avstriji so prav tako izrazili upanje, da bo sedaj, ko prihajajo dobre vesti s Koreje, mogoče pristopiti tudi k reševanju avstrijskega vprašanja. Seveda, Avstrija je do grla sita tuje okupacije, ki hromi njeno gospodarstvo in postavlja njeno prebivalstvo na raven polkolonialnega naroda.

Če je drugje prišlo te dni do zadovoljstva zaradi dogodkov na Koreji, so bili pa Francozi videti precej

zaskrbljeni. V Parizu so namreč izrazili bojazen, da ne bi sedaj, ko je vojna na Koreji končana, Mao-tsetungova Kitajska pospešila svojo vojaško in materialno pomoč Vjetnamu in Indokini. Francozom prede namreč v tej njihovi najbogatejši deželi zelo slaba. Vojna s Hočiminhom, ki stane dnevno francoske finance eno milijardo frankov, noče iti na bolje, kljub vsem raznim vojaškim načrtom za dokončno iztrebljenje domačih upornikov. Vse kaže, da so se v Parizu nekoliko spametovali in da bodo vendarle podelili Indokini večjo avtonomijo. Vprašanje je le, če ne bo vse to prepozno.

Iz sovjetskih satelitskih držav pa prihajajo medtem vedno nove vesti o čistkah, ki so tam na tekočem traku. Ni se še poleg Berijev primer, ko je vzhodno-nemška poročevalska agencija javila, da so izključili iz politbiroja vzhodno-nemške partije ministra za državno varnost Wilhelma Zeisserja, pod obtožbo, da ni odgovarjal nalogam med delavskimi demonstracijami 17. junija. Očitajo mu tudi, da je bil nesposoben, da bi zadušil demonstracije. V političnih in diplomatskih krogih na zapadu z velikim zanimanjem pričakujejo, kakšno usodo mislijo pripraviti temu Beriji — manjšega formata seveda. Na vsak način pa vse te čistke jasno kažejo težko krizo, ki jo preživlja sovjetski birokratski sistem. Ljudstvo sovjetskih podložniških držav je skrajno nezadovoljno. Povsod tli duh upora. !

še. Tam je Vatikan, ki že skoro 2000 let obljublja — ubogim trpinom (pa še kako ubogim!) nebesa, sam pa jih v vsem zlatem sijaju uživa že na tej zemlji.

V današnji De Gasperijevi Italiji živi 232.000 družin v kletih, podstrešjih in skladiščih, 92.000 družin prebiva v barakah in podzemeljskih jamah, 1.078.000 družin živi v prenapolnjenih stanovanjih, več kot tri osebe na eno stanovanjski prostor.

Kar zadeva prehrano prebivalstva, so ugotovili, da je v Italiji 869.000 družin, ki nikoli ne vidijo mesa, sladkorja in vina, medtem ko obstaja 1.032.000 družin, ki zauživajo neštete prehranske predmete v minimalnih količinah. V celoti živi v Italiji 1.357.000 družin ali 11,7 odstotkov v najbednejših življenjskih pogojih, na zelo nizki življenjski stopnji. 1.345.000 družin živi na zelo revni življenjski stopnji, 7.616.000 družin živi v skromnih pogojih in le 1.274.000 družin ali 11 odstotkov vseh družin v dobrih razmerah.

Če povemo še, da je v srednji Italiji med vojaškimi novinci nad 20 odstotkov nepismenih, v južni Italiji pa celo nad 30 odstotkov, je slika več kot jasna. Vedeti moramo, da je k tem treba prišteti še precejšnje odstotke na stare ljudi in na žene in dekleta.

K vsemu temu le eno pripombo: Ko se nekateri iredentistični in demokratski listi v Trstu in Italiji, tako radi obregnejo ob »ignoranco« pri nas (ki je posledica njihovega gospodarjenja na naši zemlji), naj malo pregledajo navedene številke. Teh si nismo izmislili mi. Mi ugotavljamo samo to, da nam je žal za delovno ljudstvo Italije, ki mora živeti v takih pogojih.

8 let razvoja Postojnske v besedah, številkah, dogodkih

Ze je za nami polovica Postojnskega tedna, tako da lahko vsaj iz srede tega notranjskega oziroma primorskega festivala povemo nekaj svojih in tujih vtisov o tem, prvič prirejenem 14-dnevem prazniku. Marsikatero tuje mesto ali cela pokrajina prireja svoje festivale, seje ali tedne. Taka misel je za poživitev turizma je ustvarila tudi naš Postojnski teden od 19. julija do 2. avgusta. Sreča je, da je padel v dobro lepega vremena (kakšno slabo vreme je imel ljubljanski festival!) nesreča da je padel v dobo druge polovice meseca, ko vlada v uradniškem žepu že precejšnja denarna suša. Statistični podatki in Postojnski jami so za Postojnski teden pokazali, da se je le ob nedeljah nekoliko dvignil obisk, vse druge dneve pa je konstanten kot ponavadi. Tako je od 19. julija do danes (28. jul.) obiskalo jamo nad osem tisoč, od tega nad 2300 inozemcev. Močna je bila posebno nedelja 26. julija, ko je bil v koncertni dvorani jame koncert rudarske godbe na pihala iz Trbovelj.

Posebno veliko zanimanje za Postojno so bile dosedaj poleg ostalih: velike konjske dirke na hipodromu v Rakitniku, ki jih je brezhibno izvedla sekcija za konjski šport TVD Partizana v Postojni ob otvoritvi Tedna, in zadnje nedeljo motorne krožne cestne dirke v Postojni. Računamo, da bo tudi 2. avgusta popoldne na aerodromu v Rakitniku velika udeležba, ko bo velik letalski miting, tekmovalje modelarjev, zračne akrobacije in ostale zanimive letalske točke ob sodelovanju JLA.

Pri vsem dosedanjem obisku razstave pa je treba pibiti zalostno dejstvo, da je dosedaj število obiskovalcev na gospodarsko-kulturni razstavi silno majhno, saj dosega komaj dobrih 3.800 ljudi. Razstave, ki je prav gotovo vredna vse pažnje, si niso ogledali niti Postojčani, kaj šele ostali. Dobro bi bilo, da bi jo videl vsak vojak postojnskega garnizona, da bi videl trud in napredek ljudstva, ki živi tam, kjer on služi domovini. Vse naše množične in sindikalne organizacije okraja bi si morale zadati častno nalogo privedi vse člane na razstavo, da zvedo, kako se naš delovni človek trudi in bije boj za obstoj in za preprek svoje zemlje.

Vsa razstava na Postojnskem tednu je razdeljena na dva dela: gospodarska razstava je v gimnaziji, turistična, lovska in kulturno-prosvetna pa je v osnovni šoli. Prav posebno močno je na gospodarski razstavi zastopana mizarska obrt, kar je prav razumljivo, če vemo, da je prav lesno bogastvo eden glavnih temeljev gospodarstva našega okraja. Tako so posebno vidne številne kuhinjske opravke, ki jih za trg izdeluje LIP Postojna, Stari trg in Cerknica. LIP Cerknica razstavlja v eni sobi tudi najrazličnejšo lesno galanterijo, lesno volno, vrtno garniture miz in stolov, prav posebno pa še ležalne stole. Izvozni tip

stolov je prinesel iz Avstrije direktor LIP Cerknica. Uporabiti se da kot stol v vrtni garnituri ali pa kot ležalni stol. Kuhinjsko opravko razstavlja tudi MIKOZA Ilirska Bistrica in mizarska delavnica KZ Ilirska Bistrica, med tem ko je mizarska delavnica KZ Planina dala na razstavo kombinirano omaro s knjižno omaro. Poleg družbenih podjetij razstavlajo tudi posamezni privatniki mizarji. Zelo solidno je zlasti delo mizarja Lipovža Boleslava iz Postojne. Zlasti kuhinja je naravnost vzorno pobarvana. Moti pri njej le morda manjša praktičnost in poleg svetle krasne barve kuhinjskega pohištva silno temne lesenitne plošče mize, kjer bi bil veliko bolj na mestu beli javor. V splošnem moremo reči, da se mizarska podjetja postojnskega okraja prav resno trudijo, da bi zadovoljila svoje odjemalce.

Iz lesne stroke bi se omenili LIP Postojna, ki razstavlja na dvorišču gimnazije zaboje razne velikosti, najrazličnejši les in leseno hišo v miniaturi. Pravtako razstavlja tu tovarna furnirja in vezanih plošč na Pivki, tovarna lesenitnih plošč v Ilirski Bistrici pa razstavlja lep, shematičen prikaz proizvodnje lesovinskih plošč in številno uporabo teh v gospodarstvu. Velike in male vozove in vozičke razstavlja tudi okrajno kolarsko podjetje na Rakeku. Posebno ličen pa je močan kmečki voz, delo kolarja Dekleve Viktorja iz Postojne in kovača Mrška Franca iz Unca.

Se veliko družbenih podjetij in privatnikov iz posameznih strok bi bilo treba omeniti, posebno posamezna lična kovaška dela plugov za krompir, plugov za osipanje in za pletev itd. Prav posebne hvale zaslužijo najrazličnejša kleparska dela postojnskega kleparja Kledeta Viljema.

Se mnogo bolj pa je zanimiva razstava na osnovni šoli, ki nam prikazuje filatelistične zbirke iz našega Primorja od 1. 1. 1918, dalje. Med temi zbirkami sta tudi 2 zbirki znamk četrto — in šestosolca postojnske gimnazije. V tej zgradbi ima svoje sobe tudi Ljudska tehnika z vsemi svojimi panogami, gasilci in šole, ki so razstavile izdelke svojih učencev. O slikarski in kiparski razstavi pa bi besedo prepuštil ljudem, ki so poklicani, da ocenijo važnost te razstave za naše Primorje. Pripomnil bi le to, da vrsta slovenskih slikarskih in kiparskih mojstrov iz Primorja dokazuje, da daje ta del naše zemlje lep doprinos k slovenski upodabljalni umetnosti.

Od vseh rastav sta najbolj zanimivi lovska in turistična soba. Lovska razstava je nastala kot plod dela okrajne lovske zveze in 19 lovskih druženj. Velik doprinos k razstavi je dalo gojitveno lovišče Snežnik kot tudi lovski muzej v Bistrici, last Gozdarskega inštituta v Ljubljani. Le škoda, da je kljub velikemu prostoru telovadnica skoraj premajhna za ogromno lovsko bogastvo, ki bi delalo čast tudi kaki večji razstavi.

Turistična razstava skuša podati ves pregled literature o našem kraju od Valvazorjeve dobe dalje. Zanimiva sta oba diagrama obiska Postojnske jame, ki jasno kažeta, da takega uspeha v obisku jame ni imela Avstrija v 100 letih in Italija v 25 letih ko Jugoslavija v osmih letih. Karta raziskovanj Postojnske jame nam pokaže, da so raziskovalci rabili poldrugo stoletje, da so odkrili ves dosedaj znani postojnski jamski sistem. Med redkimi knjigami so razstavljeni najstarejši vodiči po Postojnski jami, tako Hohenwartov vodič iz 1. 1830 s številnimi bakrotisli in prvi slovenski vodič dr. E. Coste iz 1. 1863. Se prav posebno pozornost posvečajo obiskovalci knjigam podpisov, zlasti obema zlatima knjigama. Prva zlata knjiga se začne 1853. z avstrijskim cesarjem Francem Jožefom in sega prav do druge svetovne vojne. Druga knjiga pa se začne z novo Jugoslavijo in se je v njej kot prvi podpisal leta 1948. maršal Tito. Na stenah vise slike naših najlepših jam in turističnih jamskih objektov. Zelo zanimiva je galerija slik vseh mož, ki so bili zaslužni za raz-

voj postojnskega turizma: tako Hohenwart, ki je izdal prvi vodič o Postojnski jami, Ferd. Schmid (1791—1878), ki je prvi opisal jamske živalice (Prešeren je o njem napisal epigram: »Ni mi prijetno nemško ime, srčno pa ljubim kranjsko srce«), Nik. Hoffmann je bil znan obiskovalec jam in nabiralec živalic, A. Globočnik pa je kot okrajni glavar Postojne v l. 1863—85. ogromno storil za olepšavo jame in Postojne. Zato mu je Postojna podelila častno meščanstvo. E. Costa je izdal prvi vodič, Viljem Putik (1856. do 1929) pa je kot gozdarski inženir skušal odpraviti poplave Planinskega polja. Med te zaslužne raziskovalce spada tudi Ivan Andrej Perko (1876—1914), dr. Alfred Serko in raziskovalec paleolitskih postojank v Sloveniji profesor, akademik dr. Srečko Brodar.

Med razstavljenimi predmeti ne manjka tudi vse staro in novo jamsko orodje in prav zanimiva izrezkov iz starih časopisov, ki nam kažejo prvo zamisel jamskega muzeja in inštituta v Postojni že l. 1910. Poleg vsega ostalega pisanega materiala pa je prikazan razvoj jamskih svetilk, v omarah pa najvažnejši zastopniki vsega jamskega živalstva. Tako je v tej sobi vsak predmet vreden ogleda. Soba je prepolna in bi ves razstavljen material mnogo bolj prišel do izraza v večjem razstavnem prostoru.

Tako pokazuje vsa razstava, čeprav je morda bilo marikaj še zadnji trenutek znešeno skupaj, veliko truda in dela, obenem pa ves gospodarski in kulturno-prosvetni razvoj postojnskega okraja.

F. H.

PRIPRAVE za PROSLAVO

5. in 6. SEPTEMBRA NA OKROGLICI

Pevski zbori v postojnskem okraju se pridno pripravljajo na veliki praznik Primorske, katerega bomo proslavili na Okroglici pri Lijaku 5. in 6. septembra.

Nastopilo bo 350 pevcev, članov pevskih zborov iz Cerknice, Pivke, Ilirske Bistrice, Jelšane, D. Košane, Orehka, Postojne, Prestranka in Slavine.

Le spomnimo se na ta dva nastopa naših pevcev in prav gotovo bo

mo tudi tokrat pohiteli na Okroglico, kjer bo donela naša pesem iz tisočih grl.

Iz postojnskega okraja bodo sodelovale tudi godba garnizona JLA pod vodstvom kapetana Brodnika, gasilska iz Postojne pod vodstvom tovariša Hladeta Vilija, gasilske iz Loža pod vodstvom tovariša Zabukovca Vinkota ter cerkniške pod vodstvom tovariša Denika; vseh bo okoli 100.

L. B.

Naši novi narodni heroji

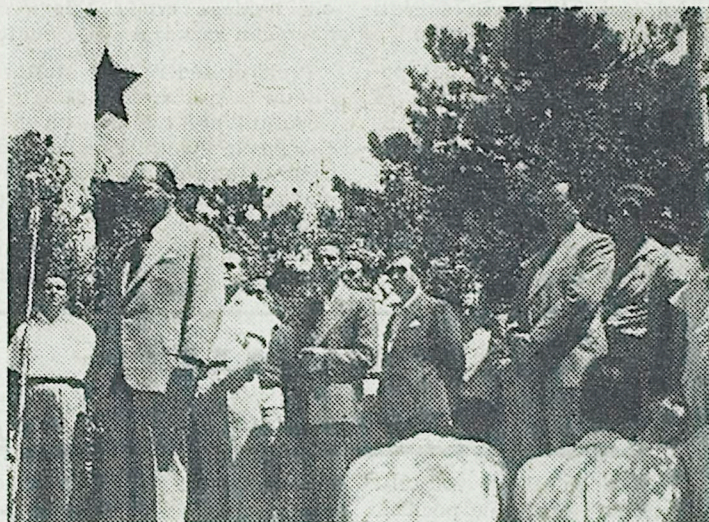
Z ukazom predsednika FLRJ maršala Tita so ob Dnevu vstaje slovenskega naroda prejeli odlikovanja Red narodnega heroja za brezprimeren heroizem v borbi proti ljudskim sovražnikom in za dokazano junaštvo in zasluge v narodnoosvobodilni borbi od leta 1941 do 1945 tovariši:

Dr. Aleš Bebler, Jože Zoldan-Silni, Andreana Družina-Olga, Albert Gruden-Bisus, Janez Hribar, Rudolf Hribernik-Svarun, Albert Jakopič-Kajtimir, Mile Kilibarda, Ivan Kovačič-Efenka, Anton Okrogar-Nestl in Vinko Robek.

Z drugim ukazom predsednika FLRJ maršala Tita so bili za iste zasluge odlikovani z Redom narodnega heroja naslednji padli borci:

Matija Blejc, Tončka Čec-Olga, Karel Destovnik — Kajuh, Vida Janežič, Dušan Jereb, Milka Kerin, Antonija Kuclar, Jože M'hevc-Rudar, dr. Dušan Mevlja-Mrož, Maks Pečar, Miha Pintar, Valentin Rožanc-Tine, Ivan Sulic-Car in Alfonz Sarh-Istok.

Partizanski dan na SOCERBU

Podpredsednik vlade LRS dr. Marijan Breclj govori na partizanskem taboru v Socerbu

Starodavni socerbski grad je bil v sredo 22. julija pozorišče srečanja številnih borcev in aktivistov iz NOB. Ze na večer pred praznikom so bile višine okoli gradu in grad sam razsvetljene. V dolini pod gradom so tisti, ki jim naš praznik vstaje ni bil pogodu, začeli govoriti, da je grad pogorel. Saj vemo, kako je s takimi, vajeni so bili požigati naše domove, pa bi jih še, če bi mogli.

Med tovariši partizanskih patrol, ki so prišli iz vseh strani okraja, je bil tudi nekdanji Vojkov soborec tov. Renko. Vrsta vojaških odlikovanj se mu sveti na prsih. Zaslužil jih je v borbi za svobodo Primorske, Slovenije in Jugoslavije. Doma je iz vipavske vasice Lozice pod Nanosom, ki so jo italijanski okupatorji požgali 21. in 22. julija 1942. Takrat je padlo tudi prvih devet primorskih talecev.

Borov gozd za gradom je oživel. Saj je prav tako, kot je bilo med borbo. Pozdravljanja in vprašanj ni bilo konca ne kraja. »Vedel sem, da ne boš manjkal,« se sliši povsod.

Res, to je partizanski dan, dan obujanja spominov na velike dni borbe. Mnogi udeleženci so bili prav v tem kraju med borbo. Od tu so se spuščali v dolino in nenadoma napadali sovražnika v njegovem utrujenem gnezdu, ko se je najmanj nadaljal. Sem so prišli tudi ljudje iz doline, od morja. Po lepi cesti, ki se iz Doline vzpenja v širokih ovinkih, so prihajale skupine peš in s prevozniimi sredstvi. Pa so tistim, ki

so s vozili, italijanski sivi finančarji zabranili nadaljevati pot z vozili. Morali so izstopiti in nadaljevati peš. Kaplja pelina v borbeno razpoloženje. Še bi radi ukazovali — narodu, ki čaka, da bo tudi pri morju zavladala pravica in prava svoboda.

Ob 11. se je začel slavnostni del tabora z govori tov. Čotarja in Abrama, ki sta govorila v imenu okrajnega odbora Zveze borcev. Zvočniki, ki so bili nameščeni na zidovih gradu, so prenašali govore na daljavo in tudi v dolino pod gradom. Na častni tribuni so bili poleg govornikov tudi komandant Vojaške uprave JLA polkovnik Stamatović, podpredsednik izvršnega sveta LRS dr. Marijan Breclj, sekretar KP STO tov. Eugenio Laurenti in drugi gostje. Vse navzoče partizane, aktiviste in ljudstvo je v imenu izvršnega sveta LRS pozdravil dr. Breclj. Poveljnik partizanskih patrolj tov. Valentič je prebral pozdrav, ki so ga prinesle patrolje iz Valdolte preko Škofij, Tinjana in Ospa, iz Pirana preko Portoroža, Izole, Kort, Gažona, Kopra, Dekanov, Ospa, iz Boršta preko Marezig, Loparja, Sv. Antona, Dekanov in Ospa v Socerbu.

Patrulje so v vseh omenjenih krajih obiskale prebivalce in se ustavile pri starih partizanskih javkah in partizanskih družinah.

Na koncu dopoldanskega dela proslave so navzoči poslali tovariša Tuto pozdravno brzojavko. Sletil je kulturni del, kjer so nastopale folklorne skupine in pevski zbori. Za zabavo so skrbele godbe.

PRIPRAVE V SEŽANI

Prilave za proslavo desete obletnice ustanovitve primorskih brigad so tudi v Sežani že v polnem teku. Socialistična zveza delovnih ljudi je mobilizirala vse ostale množične organizacije, da takoj pristopijo k propagandi za udeležbo na veličastni proslavi tega najpomembnejšega dne v osvobodilnem gibanju Primorske. Predvidevajo, da bo udeležba presegla 100.000 ljudi. Vsi bivši preživeli borci, svoji padlih borcev, aktivisti, člani sindikatov in ostalo prebivalstvo se že sedaj pripravljajo na to spontano manifestacijo, kjer bo zbrano skoraj vse prebivalstvo Primorja.

V zvezi z velikimi pripravami za proslavo ustanovitve primorskih brigad na Okroglici sta se v Sežani že formirala dva organizacijska štaba, ki imata nalogo, zbrati Kosovelovo in Bazoviško brigado v sežanskem okraju.

V organizacijski štab Bazoviške brigade so bili izvoljeni sledeči tovariši: Mahnič Lado, Hrščak Jernej, Bolje Jožef, Jamnik, Lovrenčič Stane in Čevnija Aleksander. Za Kosovelovo SNOUB pa so izbrali tovariše: Bavčar Ciril, Petelin Franc, Zernec Albert, Ropotec Ciril in L. Tavčar.

Vsi borci, podoficerji in oficirji Bazoviške SNOUB in ostalih edinic na področju sežanskega okraja naj se prijavijo tov. Mahnič na okrajni komite ZKS Sežana. Borci Kosovelove SNOUB pa tov. Bavčarju Cirilu, uslužbencu tajništva za notranje zadeve OLO Sežana.

Vsi borci prekomorskih brigad in ostalih edinic IV. armije, ki bivajo v sežanskem okraju, naj se prijavijo pri tov. Simčiču Albinu, predsedniku OZZ Sežana, ki je član štaba za prekomorske brigade v Postojni.

Pozivamo vse borce navedenih brigad in partizanskih edinic, naj pošljejo svoje prijave s točnim naslovom za udeležbo na tej veličastni proslavi.

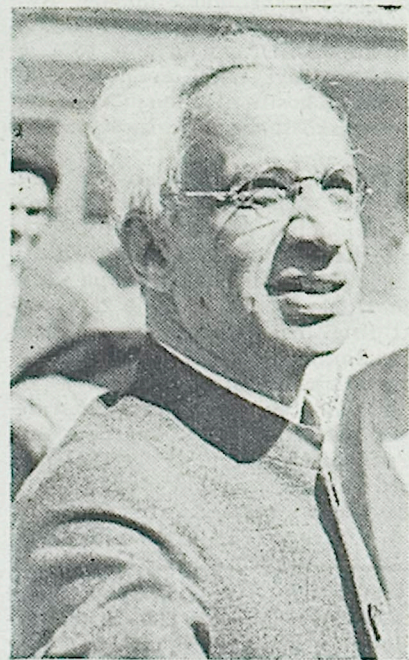
NA POSEBNI RAZSTAVI BODO PRIKAZALI DELEZ PREKOMORSKIH BRIGAD PRI OSVOBODITVI PRIMORSKE

V zvezi s pripravami za proslavo desete obletnice ustanovitve primorskih brigad, ki bo letos septembra na Okroglici pri Vogrskem, so se pred kratkim sestali v Postojni bivši funkcionarji slovenskih prekomorskih brigad iz štirih primorskih okrajev. Pogovorili so se o sodelovanju na tej letošnji največji slovenski partizanski prireditvi. Sklenili so, da bodo ob tej priložnosti pripravili razstavo, ki bo prikazovala delež prekomorskih brigad pri osvoboditvi Primorske in nekaterih drugih krajev Jugoslavije. Do priložnjega sestanka pripravljalnega odbora, ki bo 4. avgusta, pa bodo izdelali podoben načrt sodelovanja bivših borcev prekomorskih brigad pri proslavi desete obletnice primorskih brigad na Okroglici.

V GORNJI BRANICI BODO ODKRILI SPOMINSKO PLOŠČO V SPOMIN NA PRVO SREČANJE S PARTIZANI

V okviru proslave desete obletnice ustanovitve primorskih brigad bodo v Gornji Branici odkrili posebno spominsko ploščo v spomin na prvo srečanje s partizani. Plošča bo stala na hiši Kantetovih, kamor so prišli 28. avgusta 1941 prvi partizani. To je tudi datum, ko so Brančani začeli aktivno sodelovati v NOB. Tega dne so odšli v partizane tudi prvi borci. V bližini te vasi je v tistih časih taborila prva partizanska četica na Primorskem, iz katere so se pozneje razvili odredi, bataljoni in brigade slavnega IX. korpusa. Ploščo bodo odkrili dne 30. avgusta in ta dan proglasili kot svoj vaški praznik, ki ga bodo odslej praznovali vsako leto.

J. V.

Podpredsednik indijske republike dr. RADAKRISNAN je v nedeljo obiskal tudi Ljubljano. Tovariš Miha Marinko mu je ob tej priložnosti privedil svečano kosilo

Zasedanje OLO v Kopru

V ponedeljek je bilo v Kopru zasedanje okrajnega ljudskega odbora, na katerem so odborniki sprejeli sklep o reorganizaciji trgovske mreže. Po tem sklepu bodo v obalnih mestih ustanovili nova podjetja, ki bodo z zdravno konkurenco izboljševala trgovsko poslovanje v korist potrošnikov. V diskusiji so odborniki grajali poslovanje posameznih trgovskih podjetij, ki so letos ustvarila na račun visokih cen pretirane dobičke. Navedli so primere, da znaša razl ka med nabavo in prodajno ceno zelenjave in sadja včasih tudi nad 100%. Predlagali so tudi, naj primere nevestnega poslovanja, ki sta jih odkrila sanitarna inšpekcija ter komisija Trgovinske zbornice, ostro kaznujejo. Posamezni diskusanti so poudarili, da bo ustanovitev novih trgovin in obratov prispevala k zdravi konkurenci v trgovini, vendar pa ne smemo gledati na trgovino samo kot na gospodarski, temveč predvsem kot na politični problem. V tr-

PLANINCI, UDELEŽITE SE II. MEDREPUBLIŠKEGA PLANINSKEGA TABORA OB 60-LETNICI SLOVENSKEGA PLANINSTVA V VRATIH POD TRIGLAVOM!

Jutri, v soboto, in v nedeljo bo v Vratih pod Triglavom proslava 60-letnice Slovenskega planinskega društva in II. medrepubliškega planinskega tabora. To bo edinstvena planinska manifestacija, ki bo zadovoljila vsakega, ki se iz tesnih in mračnih dolin rad povzpne v višinske tišine naših gorskih velikanov. Spored planinske manifestacije je zelo pester. Od vseh točk sporeda pa bo nedvomno največja točka — umetna osvetlitev Triglava, njegove severne stene in vseh sosednjih vrhov. Velikan naših gora bo zažarel v svitu bengaličnega ognja in tisočih rak-

Pri kulturnem delu sporeda bodo nastopili folklorna skupina SDS Svobode iz Jesenic, godba na pihala železarne na Jesenicah, poznani tržiški planinski oktet in najboljši gorjski pevski zbor »Prešerni« iz Kranja. Predvajali bodo tudi zvočne planinske filme.

V nedeljo 2. avgusta bodo najbolj zaslužni planinski veterani prejeli najvišja planinska odlikovanja — častne zlate in srebrne planinske značke z diplomami, Planinsko društvo Mojstrana pa bo odkrilo spomenik borecem — gornikom, ki so padli v NOV.

Poskrbljeno bo za dobro prehrano in pijačo, vendar naj udeleženci prinesejo s seboj jedilni pribor in posodo za hrano. Med prireditvijo bo v Vratih poslovala tudi pošta s posebnim spominskim žigom.

PARTIZANSKI TABOR V VASI GORJANSKO

V sezanskem okraju bo organizacija ZB občine Komen priredila 9. avgusta tega leta partizanski tabor v vasi Gorjansko. Ob tej priložnosti bodo odkrili spomenik padlim borecem — domačinom, ki so za svobodo žrtvovali svoja življenja.

Spomenik so izdelali po arhitektonskih načrtih sami vaščani, članj ZB. Stal bo sredi vasi pred združenim domom.

Prebivalci vasi Gorjansko in pevski zbor iz Komna se vneto pripravljajo na čim dostojnejši in čim lepši spored. Odkritju spomenika bodo prisostvovali tudi Nabrežinci s svojim pevskim zborom. Pričakujejo, da bo udeležba na tem partizanskem taboru zelo velika. J. V.

Herpelje — Kozina

Ob prazniku Dneva vstaje slovenskega ljudstva so se vršili pohodi partizanskih patrolj tudi po vaseh občine Herpelje. V patroljah so sodelovali člani Zveze borcev, člani predvojaške vzgoje in člani grupe rezervnih oficirjev. Patrole so obiskale družine padlih partizanov in jim izročile denarne nagrade. Za organizacijo in proslavo Dneva vstaje gre predvsem zahvala tov. Spik Petru.

Ob povratku so patrolje izvedle tudi napad na Kozino in nato raporitale komandantu patrolj. Veliko število občanov se je tudi udeležilo partizanskega tabora na gradu Socerb. Z. M.

govino bo treba vnesti več socialistične morale in pravičnih odnosov do skupnosti. V zvezi s tem namestijo v koprskem okraju v kratkem ustanoviti svete potrošnikov, kajti le množična kontrola in pomoč bosta pripomogli k vedno boljšemu razvoju odnosov med odjemalci in trgovinami.

Na seji so razpravljali tudi o delu okrajnih sodišč v Kopru in Piranu v prvi polovici letošnjega leta. V tem razdobju so obravnavali na obeh sodiščih približno toliko kaznivih dejanj kakor lani v šestih mesecih. Močno pa se je povečalo število civilnih postopkov, čemur je vzrok dejstvo, da se vedno več državljanov in podjetij zateka k sodišču zaradi zaščite svojih pravic.

Odborniki so navedli več primerov, da so nekateri posestniki zemljo, ki so jo dobili po agrarni reformi, prodali ali pa dali v najem, kar po njihovem mnenju ni pravilno. Predlagali so, da bi to zadevo v najkrajšem času rešili. Okrajni ljudski odbor je sprejel sklep, da bi predlagali komandantu Vojaške uprave, naj bi razširil na naše področje jugoslovanski zakon o pravnih ureditvi verskih skupnosti in odlok o zemljiškem skladu. Sklenili so tudi, naj bi v prihodnje sveti pri okrajnem ljudskem odboru pravčasno proučevali nove jugoslovanske zakone in jih predlagali za razširitev na naše področje, v kolikor bi bili primerni. Predsednik okrajnega ljudskega odbora je po tem sklepu pooblaščen, da daje te predloge komandantu Vojaške uprave.

V nadaljevanju je podal poročilo o šolstvu predsednik Sveta za kulturo in prosveto Mario Abram. Navedel je statistične podatke o šolskih uspehih ter dejal, da so na šolskem področju v glavnem že odpravljene najhujše posledice, ki so bile dediščina fašistične okupacije. Dal je tudi nekaj predlogov za izboljšanje šolstva, to je za koncentracijo šol, gradnjo novih šolskih poslopj in za nov učni program.

Odborniki so na koncu tudi potrdili predloženi sklep občinskega ljudskega odbora v Portorožu o ukinitvi dveh italijanskih osnovnih šol v koprskem okraju in prenehanju učencev teh šol v Piran, ker so se s tem strinjali starši italijanskih otrok, ter sklep o prenehanju učiteljskega iz Portoroža v Koper.

Ljutomerčani — mali Prleki na oddihu v Kopru

Naša ljudska oblast in voditelji so nam pripravili prijetne počitnice na morju. Naselili smo se v Kopru v osnovni šoli, ki se nahaja tik ob obali. Tu smo preživeli mnogo lepih dni, ki nam bodo še dolgo ostali v prijetnem spominu. Kopalimo s seboj dan, saj nam je bilo to v največje veselje.

Kaj kmalu smo se spoznali. Od

KRATKE IZ DIVACE

Gostinsko podjetje v Divači je po tolikem pričakovanju končno odprlo hotel »Risnik«. Do sedaj so Divačani hodili dol v »Risnik«, ki je ob cesti za Lokev, zdaj bodo hodili pa gor. Seveda bo imel drugi več obiskovalcev kot prvi.

V soboto so se zbrali na likof vsi tisti, ki so z delom ali denarjem pomagali, da je bil težko pričakovani lokal odprt, v nedeljo pa je bila slavnostna otvoritev.

V torek se je na postaji v Divači pripetila težka nesreča. Komaj 18-letna Lidija Počakaj iz Slop pri Rodniku, zaposlena v sezanski knjižni gotrznici, je hotela skočiti v že odhajajoči vlak. Pri tem neprevidnem poskusu pa ji je noga zdrsnila in je padla pod vlak tako nesrečno, da so ji kolesa odrezala levo nogo nad kolenom in strla desno stopalo. Prepeljali so jo takoj v vipavsko bolni-

Zveza borcev je za Dan vstaje 22. julija organizirala spored. Partizanska patrolja je obšla vasi Lokev, Kakiče, Rožnik, Dane in Mataj. Zvečer se je vrnila in uprizorila napad na Divačo. Nato je bilo v združenem domu zborovanje, kjer je go spomenik praznika govoril tov. Stane, pevski zbor »Svobode« pa je zapel nekaj partizanskih pesmi. Sledila je pogostitev patrolje in nato prosta zabava. Kraševac

Vesti s Koprškega

KOPER

V Koper, Izolo in Piran so v nedeljo priplule enote Jugoslovanske vojne mornarice. V pristaniščih so jih pričakali člani Zveze borcev in Društva rezervnih oficirjev. V koprskem pristanišču je goste v imenu okrajnega odbora društva rezervnih oficirjev pozdravil ing. Stok, za dobrodošlico pa se je zahvalil poročnik bojnega broda Vilovič, ki je navzočim razkazal svoje enote.

Prejšnji teden je v stanovanjski hiši št. 9 na Obrežju JLA v Kopru izbruhnil požar. Takojšnja intervencija gasilcev je preprečila razširitev požara, tako da je zgorela le oprema neke sobe. Škodo cenijo nad 50.000 dinarjev.

Vzrokov požara še niso ugotovili, ker je bila soba že nekaj dni zaprta.

Svečane proslave 22. julija po Primorski

Tudi v sezanskem okraju so svečano proslavili Dan vstaje. Štiri partizanske patrolje so krenile iz Movraza, Sočerge, Gračiča in Kocjančičev. Četa, ki je odšla iz Gračiča preko Kocjančičev, je napadla vasi Kubed in jo v naskoku zavzela. Popoldne je bila tam komemoracija ob spomeniku padlih borecev, kamor so položili vence in cvetje. Na svoji poti so partizanske patrolje obiskale nekaj borecev in vdov padlih ter jih obdarovale. Popoldne ob 16. uri so vse čete, ki so se bližale vasi Gračiče v strnjem obroču, to vas napadle s koncentracijskim ognjem. Napadajoče čete so napadeno vas v naskoku zavzele. Po napadu se je pred občinskim poslopjem zbrala množica prebivalcev z zastavami. Tja so prikoračale tudi partizanske patrolje. Zbrani množici je ob Dnevu vstaje govoril ljudski poslanec Ljudske skupščine Slovenije tov. Jakomin Ivan. Spregovoril pa je tudi komandant partizanskih patrolj tov. Jakomin Anton.

V Črncem kalu so partizanske patrolje obhrodile partizanske vasi Hraštovlje, Loko, Bezovico, Podpeč in

Gabrovico. Vse te vasi je okupator požgal in jih oropal. V torek zvečer sta dve četi 60 borecev napadli Črni kal, po grčih pa so zagoreli kresovi. Med potjo je patrolja obiskala bolna boreca tovariša Bernetiča in Cunja Ivana, ki jima je podelila knjigo — Življenjepis tovariša Tita.

Zelo močne partizanske patrolje so bile 21. julija v občini Podgrad. Patrolje so krenile iz Podgrada in Pregarj proti vasi Podbeže, kjer so imele zvečer miting. Ob tabornem ognju so boreci obujali spomine iz NOB. Naslednjega dne pa so krenile proti Podgradu, kjer se je ob 11. uri popoldne vršila velika proslava, na kateri je govoril predstavnik JLA.

V Slivju pa so se zbrale patrolje občine Materije, ki so prav tako svečano proslavile Dan vstaje. V Dutovljah je partizansko patroljo pričakovala množica ljudi, nakar se je vršila velika proslava pred spomenikom padlih borecev. Tudi v Štanjelu so imeli lepo proslavo, ki se je vršila na skupnem grobu padlih borecev.

Tudi v občini Divača, Vreme in Herpelje so prav lepo proslavili Dan vstaje. Tudi v teh občinah so številne patrolje obiskale partizanske kraje ter borece in vdove po padlih v NOB, katerim so prinesli darove in nagrade. Svečane proslave so bile skoraj v vseh vaseh. Na proslavah so sodelovale folklorne grupe, pevski zbori in recitatorji. Vseposvods je vladalo veselo razpoloženje, na teh zborih in mitingih so se sešli stari boreci partizani ter obudili spomine na slavne dni naše Narodnoosvobodilne borbe.

Posebno veličastna je bila proslava praznika v Novi Gorici, kjer so se zbrali številni boreci, ki so v patroljah obiskali marsikatero vas, koder so se v času NOB vršili težki boji. Borec iz Brd, Vipave, Gor, Kanaleske doline ter predstavnik partizanov iz Beneške Slovenije, ki še danes ječi pod italijanskim suženjstvom, so si tu ponovno segli v roke in si obljubili, da bodo še naprej vztrajali v borbi za socializem ter da bodo zvesto stali na straži proti vsem poskusom agresije italijanskega neofašizma. »Nikdar ne homo dustili, da bi kdorkoli vtikal svoj nos na naše ozemlje in nam blati pridobitve, za katere je padlo stotine in stotine najboljših sinov slovenskega naroda.« J. V.

GORNJE OTAVE

TOČA NAS JE OBISKALA

Prejšnjo nedeljo so kmetje hiteli spravljat pokošeno seno v kupe, ker je grozil dež. Ze po četrti uri popoldne se je vila močna ploha, ki je bila mnogo bolj neumljena kot običajno. Med viharjem, ki je deloma razkril nek skedenj in podri kozolec, je pričela padati toča, ki je klestila poljske pridelke in sadje. Veliko škodo je napravila na krompirju in žitu, nekatere pridelke pa je popolnoma uničila. Najhujše je bilo med vasema Pikovnik in Župeno. Drugo jutro je toča ležala v travi tako na debelo, da kosci še kositi niso mogli. Šele popoldansko sonce jo je razstopilo.

Pri vpisovanju v članstvo »Prešernove družbe« so se Otavci letos precej dobro izkazali. Leta 1952 je bilo naročenih na Prešernove knjige 18 družin, lani 15, letos pa jih je že 22. To dokazuje, da je že v vsaki drugi hiši član »Prešernove družbe«. Zanimivo je, da so se za knjige zanimali tudi fantje. Res je veliko pametneje nabaviti za mal denar pet lepih knjig, kot pa poklicati na mizo liter in pop vina preveč in se potem pijan privrati pred gostilno in razsajati po vasi. Stanko Stritih

TOLMIN — Pred kratkim smo v našem listu objavili članek pod naslovom: Ob 30-letnici mature v Tolminu, kjer smo pomotoma pozabili omeniti, da so na to obletnico vabljeni vsi učitelji, ki so bili leta 1923 na tolminskem učiteljskem. Naj bosta 3. in 4. avgust »Dneva učiteljev Primorske«.

Pionirji iz Ljutomera na zdravstvenem oddihu pri morju v Kopru.

prvega do poslednjega dne je vladalo med nami toplo prijateljstvo in tovarštvo. Razdeljeni smo bili v pet skupin, od katerih si je vsaka izbrala svoje ime. Ker smo bili pač na morju, smo bili: ribiči, brodarji, mornarji, jadralci in jadničarji... Na vratih vsake spalnice smo imeli vsak svoj grb. Med seboj smo tekmovali, kdo od nas bo

imel čim lepši red. Naši voditelji so organizirali več izletov. Tako smo se peljali z barko v Portorož, Piran, Savudrijo ter si ogledali še druge kraje. Povsod smo imeli s seboj harmoniko, ki je poskrbela za veselo razpoloženje. Srce se nam je stiskalo, ko smo gledali naš Trst. Če bi imeli krila, bi poleteli tja in povedali vsem, da je

to naše ozemlje. V tem času našega skupnega življenja smo se tako navezali drug na drugega, da nam je bilo slovo precej težko. Nekaj nas je bilo takih, ki smo se prvič srečali s morjem. Odhajamo ponosni nanj in se zahvaljujemo vsem, ki so nam omogočili tako prijetne počitnice. Pionirji iz Ljutomera

VRNITEV KOPRSKIH OTROK IZ POČITNISKIH KOLONIJ

Prejšnji teden se je vrnilo iz počitniških kolonij v Ptuj 157 italijanskih otrok iz Izole, Kopra in Pirana, ki so bili tam od 2. julija. Nekaj dni pred njimi pa so se vrnili otroci iz koprškega okraja, ki so bili na počitnicah v Skofji Loki in Logatecu. Druga izmena otrok je odšla na počitnice v Ptuj v ponedeljek jutraj, medtem ko sta novi skupini otrok iz Koprškega okraja odšli v Logatec in Skofjo Loko že 23. julija.

Skupaj bo letos preživelo po 21 dni na počitnicah v Sloveniji okrog 560 otrok iz koprškega okraja, ki so gostje republiške uprave za kolonije pri Svetu za zdravstvo in socialno politiko LR Slovenije.

GLEDALSKI REZISERSKI TEČAJ V KOPRU

Nedavno se je začel v koprskem ljudskem gledališču režiserski tečaj, ki ga je organiziral Izvršni odbor ljudske prosvete Slovenije. Na tečaju, ki ga vodi Darinka Muserjeva in bo trajal 20 dni, sodeluje 57 bodočih režiserjev prosvetnih društev iz vseh krajev Slovenije.

ARHEOLOŠKA RAZISKOVANJA V KOPRSKEM OKRAJU

Prejšnji teden so se začela v koprskem okraju arheološka raziskovanja. Arheološko skupino vodi profesor Stribar iz Ljubljane ob sodelovanju ing. arheologa Berčeta ter umetnostnega zgodovinarja Jožeta Pohlhena. Skupina bo 8 dni sondirala zemljišča v okolici Ospa, Gabrovce, Tinjana, Dekanov, Pomjana, Koštabone in Krkave. Na osnovi najdb pri sondiranju bodo arheologi potem začeli z večjimi izkopavanji ob koncu avgusta ali septembra.

SEČOVLJE

V soboto zvečer se je na glavni cesti v Sečovljah pri mostu čez Dragonjo prevrnil kamion, na katerem je bilo 20 vojakov. Pri nesreči je bilo 20 vojakov ranjenih in so jih takoj odpeljali v vojaško bolnico v Portorož.

V petek so kolavdirali novo poslopje osnovne šole v Sečovljah, ki ga je zgradilo gradbeno podjetje Edilit iz Izole po načrtih Projektivnega urada iz Kopra. Gradnja te šolske stavbe, ki spada med najlepše v okraju, je stala okrog 28 milijonov dinarjev. To je že sedma šola v koprskem okraju, ki so jo zgradili po osvoboditvi. V gradnji pa sta šoli v Hrvojih in Sv. Petru, ki bosta stali okrog 25 milijonov dinarjev in ju bodo končali konec letošnjega leta. Okrajni Svet za kulturo in prosveto je investiral za gradnjo šol ter kulturnih domov lani 48 milijonov, letos pa nad 50 milijonov dinarjev.

do Jadrana

Pri vojnih sirotah iz sežanskega okraja v počitniški koloniji v Cerknem

Zveza borcev je organizirala letos otroško počitniško kolonijo v Cerknem, kamor odhajajo na 15-dnevno letovanje vojne sirote iz vseh primorskih okrajev. Otroci so nastanjeni v prostorih elektroindustrijske šole.

Ko smo prišli na razsežno dvorišče, so se otroci ravno vračali s svojimi reditelji z jutranjega sprehoda. Postregli so jim z izdatno malico, nekaj so si v spremstvu učiteljev ogledali moderno mlekaro v Cerknem. Prijazni upravnik je otrokom podrobno pokazal in obrazložil potek proizvodnje sira.

Vodstvo kolonije je za petnajstdnevno letovanje sestavilo za vsak dan posebej program, ki vsebuje poleg vsakdanjih opravil tudi dnevne izlete, obisk kina, prireditve itd. Pred dnevi so ti otroci obiskali tudi bolnico »Franja«. Kar niso se mogli načuditi, kako je bilo mogoče spraviti neopazno v ta kraj toliko ranjencev. Tovariši Leban, Mihalič in Branko, vsi trije zaslužni borci iz NOV, otrokom ob vsakem izletu razlagajo in tolmačijo razne pomembnosti krajev, posebno pa zgodovinske kraje iz NOB, ki jih je okoli Cerknega mnogo. Najdaljši izlet so doslej napravili na 1632 m visoko goro Porezen nad Cerknem, kjer so divjali hudi boji z okupatorjem v marcu 1945, ob zadnji sovražni ofenzivi. Otroci so ob spomeniku na vrhu gore počastili spomin padlih borcev z enominutnim molkom.

SLOVESEN PREKOP PADLIH BORCEV V SENOŽEČAH

Na Dan vstaje so v Senožečah slovesno pokopali 13 padlih borcev - partizanov, ki so bili doslej pokopani v Lažah in pri Milharju. Razen tovariša Franca Gustinčiča so bila ostala imena borcev neznan. Padli borci so bili na mrtvaškem odru v mali dvorani osnovne šole v Senožečah. Številne organizacije in posamezniki so darovali pokojnim borcem mnogo vencev in cvetja. Najlepši venec je bil iz Laž in je predstavljal meter visoko petokrako zvezdo iz samih rdečih rož. Pripadniki JLA so 21. t. m. ob trinajstih držali častno stražo, pozneje pa so počastili padle tudi predstavniki množičnih organizacij. Ljudstvo je nenehoma prihajalo, da se tako zadnjič poslovijo od njih, ki so jim priborili svobodo. Ob 7 h zvečer so člani ZB prenesli krste na topovske lafete, v katere je bilo vpreženih šest konj. Sprevod se je pomikal do pokopališča, kjer se je od borcev poslovil predsednik občine Senožeče tov. Anton Sotlar. Ob odprtem grobu je spregovorila nekaj besed tudi tajnica AFŽ tov. Slavica Vendramin. Zadnji pa je spregovoril tov. major Rado Perharc, ki je v svojih besedah na kratko orisal borbo primorskega ljudstva za svobodo.

Pri spuščanju krst v grobnico je oddelek JLA oddal tri častne salve

iz pušk. To je bil eden najlepših pogreb v Senožečah.

Zvečer je bila v nabito polni dvorani kina slovesna akademija v počastitev Dneva vstaje, na kateri je govoril tov. Hreščak Jernej in v klenih besedah orisal sedanje politično stanje doma in v svetu. Temu je sledil lep program. Zanj gre zasluga vsem sodelujočim, ki so se nanj zelo vestno pripravili.

R. P.

Na Dan vstaje so vojne sirote sodelovale z nastopom na proslavi v Cerknem, kjer je bil prisoten tudi narodni heroj tov. Jakopič Albert-Kajtmir. Ta dan so obiskali skupno grobnico 47. žrtev partijske šole v Cerknem, padlih po podzemnem izdajstvu takratnega duhovnika Piščančiča v Cerknem.

Tov. Leban Jožef, ki je takrat bil tudi sam na partijskem tečaju, je otrokom zelo lepo pripovedoval o tragičnem dogodku in o junaštvu naših partizanov, ki so padle tovariše maščevali in osvobodili našo

Vojne sirote iz Sežane v koloniji v Cerknem

domovino.

Otroci so z vsem gnevom obsodili gnusno izdajstvo tega duhovnika. Bili so veseli, ko jim je tov. Leban povedal, da je ta izdajalski duhovnik bil obsojen in je prejel zaslu-

POGREB AKTIVISTKE V SEŽANI

Na praznik vstaje slovenskega ljudstva 22. julija 1953 smo v Sežani pospremili na zadnji poti tov. Rojce Kristino, poročeno, staro 28 let, iz Praproč pri Podgorju. Pokojnica je umrla v postojnski porodnišnici nekaj ur po porodu, medtem ko novorojenček živi. Zaprta je dva nedorastle otročička.

Kristina je bila za časa narodno osvobodilne borbe mladinska aktivistka, sekretarka SKOJ-a takratnega IX. rajona. Bila je hrabra in požrtvovalna delavka na terenu. S svojim neutrudnim delom si je pridobila zaupanje in spoštovanje vseh, s katerimi je prišla v stik. Februarja 1944 je postala članica Partije. Hiša njenih staršev v Prapročah je bila vedno odprta vsem partizanom, aktivistom in vsem, ki so mislili z njimi. Njen oče je tudi aktivno delal kot član Gospodarske komisije.

Izdana leta 1944, je padla z očetom v roke fašistom, ki so ju odgnali v tržaški Coroneo, nato v internacijo v Nemčijo. Oče je podlegel trpljenju logorskega življenja, ona je pa za las ušla krematoriju. Po vrnitvi iz Nemčije, se je oprijela dela z vso vnemo.

Sredi plemenitega dela pri oblikovanju tihega, srečnega družinskega življenja, je prenehala utripati njeno srce v najlepši življenjski dobi. Na zadnji poti so jo spremljali številni svojci in znanci. Pri odprtem grobu se je od pokojnice poslovila njena sodelavka tov. Tavčar Anica, ki je v kratkih besedah orisala življenjsko pot pokojnice in med drugim poudarila veliko narodno zavest, v kateri je odraščala pokojna Kristina.

Številni venci, cvetje in godba iz Vrhnovej so izražali spoštovanje vseh, ki smo se poslovili od Kristine za vedno.

Pipan Franc

ženo kazen. Otroci so naše borce Leban, Branka, Mihalič in tri učiteljice kar vzljubili, saj jim znajo med izleti toliko lepega povedati. Posebno pa radi poslušajo dogodke iz Dedijerjeve knjige »Življenjski maršala Tita« in razne spomine, ki jim jih berejo iz revije »Borec«.

Med tednom bodo napravili s kamionom daljši izlet v Idrijo, kjer si bodo ogledali zanimivo mesta in rudnik živega srebra, kar bo za otroke res zanimivo. Predno bodo kolonijo zaključili, bodo obiskali tudi Zakojco, rojstno vas našega pisatelja Franceta Bevka.

Dnevi jim kar hitro bežijo. Vsi so veseli in zdravi ob izdatni hrani. V vročih popoldnevih hodijo v bližnji potok, kjer se lahko kopajo. Ko se bodo 31. julija vračali domov na Kras in Istro, se bodo peljali skozi Tolmin; tam si bodo ogledali lepo jezero na Mostu ob Soči, dalje tovarno v Anhovem in Novo Gorico.

Velika škoda je, da se te kolonije niso udeležili vsi otroci, ki so se prijavili. Več otrok iz občine Mate-

Prva filatelistična razstava v Postojni

(19. VII. do 2. VIII.)

V okviru Postojnskega tedna je filatelistično društvo Postojna priredilo svojo društveno razstavo. Razstava je bila za mlado društvo prva huda preizkušnja, vendar je vsestransko lepo uspela.

Prav dobro pripravljena razstava je v prostorni sobi osnovne šole. V belih in deloma črnih kartonih so razstavljene znamke stare Jugoslavije, razvoj letalstva na znamkah, ovitki prvega dne iz raznih krajev sveta, tematska zbirka »Borba primorskih Slovencev za svobodo«, tri dobe Slovenije na pokrajinskih znamkah, predfilatelistična pisma in razni žigi postojnske pošte od 1828—1952, znamke Trsta. Največ prostora je zavzemala zbirka FLRJ, VUJA-STT. Na posebni pisalni mizi je razstavljena naša in tuja filatelistična literatura.

Za pobudo in uspeh prve razstave ima največ zaslug Zitko Angelca in nekateri člani društva. Velika večina članov društva pa je stala le ob strani in zmajevala z glavo, češ saj ne bo nič iz tega. Društvo tudi

Trgovsko podjetje »Preskrba« Sežana darovalo 100,00.— din za onemogle borce in vojne vdove iz NOB

V počastitev Dneva vstaje Slovenskega naroda 22. julija je trgovsko podjetje »Preskrba« v Sežani darovalo okrajnemu odboru Zveze borcev NOV Sežana 100.000 din, za obdaritev onemoglih borcev, vojnih vdov in vojnih sirot, ki živijo v težkih socialnih razmerah.

Sekretariat okrajnega odbora ZB NOV Sežana je to vsoto razdelil na posamezne občinske odbore ZB, ki so ta denar podelili najpotrebnejšim potom partizanskih patrol, ki so borci ali vojne sirote in vdove obiskali na domu.

Tudi v občinah Senožeče, Sežana, Komen, Divača, Podgrad, Hrpelje in Crni kal so posamezna podjetja in kmetijske zadruge darovale občinskimi odbori ZB NOV vsote denarja v isti namen. J. V.

Nandeta Ferluge ni več

Pred kratkim so v Zagorju ob Savi pokopali učitelja Nandeta Ferlugo, ki je gotovo dobro znan vsem starejšim učiteljem Slovenskega Primorja. Ne bo odveč, če posvetimo nekaj vrstic uglednemu prosvetnemu delavcu.

Tovariš Ferluga je prešel trnovo pot slovenskega učitelja, ki se je vse življenje boril za napredne ideje. V prvi svetovni vojni je bil ujetnik v Rusiji, boril se je kot prostovoljec v Dobružki kot oficir srbske vojske, udeležil se je bojev za slovensko Koroško, leta 1922 pa so ga Italijani izgnali iz rojstnega kraja Opčinj, od koder je pobegnil v Jugoslavijo. Služboval je v Rajhensburgu in pozneje v Zagorju, kjer ga je doletela smrt. Med NOB je sodeloval v OF. Bil pa je tudi nemški ujetnik, od koder je zbežal v partizane.

Torišče njegovega dela nikakor ni bila samo šola, temveč je tudi večino svojega prostega časa posvetil delu za skupnost, ki je z njim izgubila enega najpožrtvovalnejših prosvetnih delavcev. Da je to res, je dokaz njegov pogreb, katerega se je udeležilo veliko število zagorskega ljudstva, med katerim je bilo opaziti številne predstavnike oblastnih in prosvetnih forumov, kakor tudi mnogo njegovih stanovskih tovarišev in šolske mladine. Na grobu so spregovorili številni govorniki, ki so v lepih poslovnih besedah orisal

Na Dan vstaje zasvetila luč v štirih vaseh

Na predvečer Dneva vstaje slovenskega ljudstva je v štirih vaseh sežanskega okraja zasvetila električna luč. To so vasi: Javorje, Sočerga, Lukini in Olika. V vasi Javorje je prebivalstvo imelo lepo praznovanje, ob svitu električnih luči. V vaseh Sočerga, Lukini in Oliki so prebivalci pogostili delavce, ki so delali pri elektrifikaciji. J. V.

ni pozabilo na spominsko knjigo, kjer obiskovalci pridno zapisujejo svoje vtise. Takole je nekdo zapisal: »Skrta lepota, ki tiči v teh drobni umetninah je vsa ponižna, pa vendar velika! Vse priznanje skrbno urejeni razstavi filatelije, posebno oddelku naše znamke, ki so si utrdile mednarodni sloves«. Podobnih beležk je v spominski knjigi vse polno. Upajmo, da ta razstava ni zadnja in da bo prihodnje leto še večja, kajti zanimanje za znamke je v Postojni veliko.

S Postojnske razstave

Med drugimi zanimivostmi Postojnskega tedna je tudi fotografska razstava dveh poklicnih fotografov Filača in Zirmana. Kot ostali obrtniki, prikazujeta tudi ta dva najboljša izdelke, da bi tako pridobila čimveč klientov.

Ko sem hodil po razstavi umetnostne fotografije, ki je bila pred meseci v Ljubljani, sem se prepričal, da je za fotografiranje potrebno poleg sposobnosti in spretnosti, tudi precej umetniškega, da ne rečem veliko umetniškega čuta. Na razstavi v Postojni pa Zirmanovim fotografijam manjka veliko tega. Njegove fotografije ne spadajo na tako razstavo, kvečjemu, ali pa še ne, v izložbeno okno. Nasprotno pa je Filač pokazal nekaj prav lepih posnetkov, s katerimi bi se lahko predstavil tudi na kaki večji razstavi. Vsekakor zasluži priznanje, ki mu ga izrekam na tem mestu. Mnenja sem, da bi mu občinski LO mesta Postojne dodelil primerne

S fotografske razstave v Postojni: Filač: »Pozor!«

prostore za atelje. Tak tujsko-prometni kraj potrebuje nujno tak prostor za dobrega fotografa.

Lilija Bogomil

LIP - največje industrijsko podjetje v Postojni

V Postojni je razmeroma malo industrije. Imajo pa dokaj veliko lesno podjetje, saj njegove obrate lahko opazi vsakdo, kdor stopi z železniške postaje. Takoj mu pade v oči visok dimnik in kupi rezanega lesa, ki se raztezajo precej daleč okrog tovarne.

Lesno industrijsko podjetje v Postojni je bilo precej praznato z omejitvijo poseka v področnih gozdovih, tako da je moralo lani omejiti število delavcev od 800 na cca 320. Moralo je tudi ustaviti delo na nekaterih področnih žagah. Seveda pa ta delavna sila ni ostala na cesti, ker so jo zaposlili pri gozdni eksploataciji. Pa tudi marsikateri področni obrat je še ostal. Zage ima podjetje v Belskem pri Postojni, v Koritnici pod Mašunom, v Trnovem pri Ilirski Bistrici ter v Ravniku na postaji Planina. Skladišča raznih gozdnih asortimentov ima podjetje v Postojni, Logatcu, Pivki in Ilirski Bistrici.

Podjetje je še močno uveljavilo tako na domačem kakor tudi na inozemskem trgu. Močne trgovske zveze mu zagotavljajo nemoteno obratovanje. Svojo dejavnost je moralo usmeriti na končne izdelke, zlasti pohištvo. Važno mesto pa še vedno zavzema tudi embalaža. Vso dejavnost podjetja vidimo najlepše

na razstavi v okviru »Postojnskega tedna.«

Podjetje ima v svoji sredi nekaj marljivih delavcev, ki so bili za svoje delo že večkrat pohvaljeni in nagrajeni. Tu ne moremo mimo strojnega mehanika Miklavčiča Toreta, večkratnega udarnika in racionalizatorja, ki je strokovnjak za montažo polnojarmenikov. Tu so še imena kakor: Križman Andrej, Stegel Franc, Jernejčič Slavko ter na žagi Belsko tov. Strukelj, v Koritnici pa tovariša Tomšič Jakob in Urbančič Franc, na katere je ponosen ves kolektiv LIP. Delavsko samoupravljanje je podjetje močno dvignilo, utrdilo je delavno disciplino in zavest. Predsednik delavskega sveta je tov. Posega Ivan, strojnik v obratu Postojna, predsednik upravnega odbora pa je tov. Vizin Stanko, vodja mehanične delavnice.

Vsi Postojnčani žele, naj bi se podjetje še bolj razširilo in utrdilo, ker predstavlja sedaj edini večji objekt, ki zaposluje mnogo družinskih glavarjev, ki bi sicer morali drugje iskati sredstva za življenje. Podjetje daje velik prispevek vsej naši skupnosti, njegov delovni kolektiv pa predstavlja močan činitelj v družbenopolitičnem življenju postojnskega okraja.

(Namesto podpisa v spominsko knjigo na razstavi)

Ni vsakdanji dogodek, gledati v Postojni umetniško razstavo, a še veliko težje je, videti zbrane umetnike, slikarje in kiparje, ene same pokrajine — v tem primeru Notranjske. Na razstavi, ki so jo odprli v okviru prvega »Postojnskega tedna« letos 19. julija pa imamo ravno to srečo.

Osem umetnikov, šest slikarjev in dva kiparja, se nam je predstavilo s svojimi deli v štirih prostornih sobah.

Z največjim številom del pa tudi sicer zelo močno se je predstavil akademski slikar **LOJZE PERKO**. Doma iz Starega trga pri Ložu.

Lojzeta Perka poznamo po njegovih delih že dobrih deset let. Spoznal sem ga torej v dobi, ko mi je beseda ekspresionizem veliko pomenila in ko so mi njegove slike to ekspresionistično doživljanje vsega še poglobljale. Še danes po desetih letih mi ne gre iz spomina njegov »Orač«. Tedaj je bil miselno blizu tega, kar mu je danes tudi forma. Toda daleč je danes tisti »Orač« in veliko bliže so slike, ki sem jih pred dnevi gledal na postojnski razstavi. Še prej pa moram omeniti nek prehod: to je slika »Nebo in zemlja« (olje, 1952). Ta slika mi jasno črta pred oči celotno Perkovovo umetniško notranjost: človek in zemlja, v drevesih posebljena Narava, a nad tem duhovne višine. Dokler bo Perko ostal glasnik teh momentov v človeku, dokler bo znal harmonično združevati vse to troje, dotlej se za njegovo umetniško rast ni bati.

A preenostavna bi bila ta oznaka Perkovega umetniškega sveta. V Perku je velko ljubezni in človek nikdar ne ve, katera mu je bolj pri srcu. Kaj bi rekli, če si bi ogledali na razstavi njegove otroške glavnice?

Perko se je v teh delih, ki prikazujejo otroške duhovne oblike, izkazal za zelo dobrega psihologa otroške duše. Res je, da je tudi njegov pogled enostranski in prepričan sem, da se ga tudi zaveda. Njegovi otroški obrisi so priča, da jemlje najraje temnejše trenutke v življenju. Morda mu ti veliko več povedo, gotovo pa je, da je to odraz njegove notranjosti in zato resnično in samo zato tako umetniško, da vedno in globoko prepriča. Vsi obrisi brez izjeme so pokriti s tenkim, neusiljivim, a težkim melanholičnim pajčolanom.

»Otroške glavnice« (skice s svinčnikom, 1951) je dal naslov tem drob-

cem in otroškim glavicam, ki jih je zajel v spanju, to je tedaj, ko človek, čeprav šele otrok, nima maske na obrazu.

K tej skupini Perkovih slik bi na splošno lahko dejali, da uporabljajo umetnik profile in frontalno slikanje. Barva las je prvenstveno plava, lasje so spleteni večinoma v kitke, oči so majhne, pogled je (pri frontalni h) uprt naravnost v gledalca. Poleg rumene prevladuje še modra in rdečkasta barva.

Toda Perko ima še drugo skupino slik, kjer je pokazal svoj razvoj, ki ga je pripeljal od ekspresionizma v neko posebno vrsto realizma, ki bi jo bilo z definicijo težko označiti. Vsakdo jo lahko le vidi in občuti. Te slike so njegove krajine. Zemlja ob Cerkniskem jezeru je našla svojega umetnika, ki jo je v slikah upodobil, da, oživel naravnost. Njegove slike niso mrtve, negibne, marveč žive svoje pravo življenje.

Prav v vseh letnih dobah je znal zajeti vzdušje, v katerem diha njegova rodna zemlja. Znal je z njo zaživeti, zato mu je odprla vse čare, ki jih je hranila, da jih razkaže vsem, ki jo ljubijo in so ji blizu. »Večer na jezeru« nam kaže vso sposobnost igre luči. »Pod Javornikom« je snov zelo dobro razporejena, osebno pa me malo moti tehnika dela. »Ob jezeru« je po statičnosti občutka monumentalno delo. Lepa je največja njegova slika na razstavi »Vaška idila« (1953). Kaže nam prizor, ko je pastir prignal krave napajat v potok. Jutranje razpoloženje je dobro zajel in izrazil v sliki »Jutro na vasi«. Vsa kompozicija je zelo predmetna.

Končno ima Perko še skupino slik, ki nam predstavljajo osebe. Skoraj gotovo najmočnejši je »Mrtvi kurir« (1953). Ni nam naslikal dogodka, kjer bi kri in rane izstopale do take mere (kot vidimo včasih na nekaterih slikah), da bi nam vzbujale v nas zoprnost, zavedal se je, do kod gre resničnost v umetnosti, ne da bi škodila delu. Zato pa je znal ta občutek izraziti z drugimi sredstvi. Kaj naj pomeni vsa groza narave? Kaj z belo podčrtane višine gore v ozadju, ki ni nič drugega kot domači Snežnik? O, vse to nam mora kaj več povedati! Vse to ni samo zato tam, da izpolnjuje prostor. Sredi našega sveta je postavil tega kurirja, da bi si ga laže predstavljali. In velik je v svoji žrtvi ta naš junak. Čez celo sliko se vleče njegova ogromna postava. So potem še dve sliki, ki privabijo pozornost »Tomaž s črešnjami« (1953) in »Skodelica močnika« (1953). Prva

slika nam kaže dečka, ki je češnje iz skodelice. Močna po občutju je druga. Kakšna lepota je v tej sliki in kakšna osredotočenost vlada na njej!

Nič kaj nov motiv ni »Pismo iz tujine«, saj ga poznamo že vsaj od Petkovska sem, važnejše pa je to, da mu je znal dati Perko svojo osebno noto in lahek premik v ideji. »Kosec« je prav dobra slika. Čisto notranjsko, čeprav ga poznajo tudi druge naše pokrajine, je »Ognjišče« Samo je ognjišče, a povsod, na vsakem predmetu vidimo in čutimo človeka, gospodarja vsega tega.

Tak je Perko, take so njegove slike. Podal nam je, oziroma podaja nam že dolgo vrsto let nov svet, svet svoje ožje domovine. A nam ne podaja samo sveta, marveč tudi človeka na njem. In to je njegova ve-

Lojze Perko:
MRTVI KURIR

lika odlika, kajti zaveda se, da brez človeka bi bilo vse njegovo delo mrtvo, ločeno od tiste sile, ki vodi svet, ločeno od — dela. Zato z mirnostjo lahko govorimo o naprednosti njegovega umetniškega ustvarjanja, če hočete o sodobnosti. Ni vselej lahko to storiti. Še vedno imamo umetnike, ki so ozko omejeni na svoj notranji svet in ga ne znajo ali ga nočejo združiti z zunanjim. V spominski knjigi, ki je na razstavi, lahko vsakdo prebere misli želje in čustva, ki so mu jih izrazili obiskovalci. Domačini pa so ponosni, da imajo med seboj takega umetnika.

II.

Ze v prvem razstavnem prostoru srečamo še enega akademika slikarja **LEA VILHARJA**. Na razstavi ima 11 slik (olj): 6 pokrajin in dva detajla mesta, eno tihožitje s sadjem, dve olji pa z rožami.

Prva slika je »Kmečka hiša« (Stara vas). Poslopje je slikar zajel ta-

povedi. Z močnim pesimizmom konča pesem »Stoletje soldatov«. V to pesem in v balado o Radiu je Menart ujel značilno vzdušje našega časa. Pesnikov smisel za drobne, komaj zaznavne stvari, ki je bil lasten tudi Moderni, predvsem Ivanu Cankarju, najdemo v pesmi »Alegorija« in še kje. Lik matere vstaja iz pesmi »Jesenski dan«, spomin nanjo in na pravljice, ki jih je pripovedovala pesniku. V času, ki lirske poeziji ni preveč naklonjen, išče tudi Menart opravičilo za pesniško dejavnost, najjasneje v pesmi »Je vous a vuec«: fizični človek premine, to, kar je duhovnega ustvaril, pa ostane.

(Nadaljevanje sledi)

MIKROFILMSKI POSNETKI ROKOPISOV S SINAJSKJE GORE

Ameriška kongresna knjižnica pripravila mikrofilske posnetke vseh pomembnih in rokopisnih redkosti po vsem svetu. Tako so pred kratkim posneli na opek filmski trak rokopise samostana sv. Katinine na Sinajski gori, med katerimi so tudi nekateri staroecerkvenoslovanski spomeniki. Enega izmed teh, »Sinajski evangelij« (obrednik), je izdala naša Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani. Priredil ga je akad. prof. dr. Rajko Nahtigal, naš znani slavist.

(Nadaljevanje sledi)

ko, da nam je pred oči potisnil hišni vogal. Od tega se vlečeta obe vidni steni vsaka v svojo smer. Ton barve je skoraj opekasto rdeč. Kar dve sliki predstavljata »Solo v Bou — Saadi« (Alžir). V prvi kar čutiš južno nebo, sonce, ki žge, čeprav je naokoli vse polno zelenine. Zdi se ti, da zrak kar trepeta od vročine. Stavba je bolj bela od sonca kakor od kamna. V drugi pa je morda bel obris stavbe preveč papirnato izdelan, medtem ko narava še vedno prepriča. Drevesa so prava. »Arabska vas v Fezu« (Maroko) je prav dobra podoba maroške vasi. Delo je tudi lepo skonstruirano: v ospredje je postavil na obe strani mogočna drevesa, prostor med njimi pa je v globini izpolnil z vasjo. Bele hiše z belimi stolpovi v vročem afriškem soncu dajejo tej pokrajini svojo domačnost. Največjega formata je detajl mesta Orana z naslovom »Oran« (Alžir, 1930). Strehe, ki jih tu vidimo, so prave afriške strehe; zelo dobro pogojena je opekasto-rdeča barva, ki obenem podaja tudi intenziteto afriškega podnebja, barvo strehe in vse tisto, kar pojmuje pod imenom — Afrika.

V neposredni zvezi z to afriško tematiko lahko smatramo tihožitje s sadjem »Pomaranče in datelji«. Ozadje tega olja je sivo, morda ce-

lo presvetlo za barve, ki so v ospredju. Sliki s cvetjem nosita naslova »Rdeči cvet« in »Beli cvet«. Pri zadnjem so malo čudne zelene barvne ploskve, ki se nikakor nočejo zlititi v neko skupnost. Zelo lep pa je »Rdeči cvet«. Preostane nam kratek pregled še ostalih del, ki so nam veliko bližja, ker zajeta iz naše zemlje. Najprej vidimo »Ulico v Mariboru«, ki je dober detajl mesta. »Mlin v megli« nas pripelje v še bližjo naravo, saj mu je umetnik dal naslov »Mlin v megli« (Postojna). Megla, ki obdaja vse tri stavbe, je komaj rahlo zaznavna. Zdi se celo, da bi bili dve stavbi za niaso presvetli, ker je tako premočan odsev v vodi. Vendar slika taka, kot je, odgovarja popolnoma naslovu in je umetniško dovršena v vseh odtentkih. Zadnja slika, ki pa ni zadnja po umetniški vrednosti, predstavlja »Ljudski vrt« v Celju. Umetnik mi je sam priznal, da mu je slikanje jeseni zelo pri srcu. Ta slika mi to priznanje tudi potrjuje. Rumeno, rjavo, zeleno in cela vrsta drugih odtentkov se na tej sliki preli-va.

Ob zaključku bi o Leu Vilharju rekli, da se nam je odkril kot pravi umetnik, več: kot čisto svojevrsten umetnik, kateremu tudi mi radi priznamo vso umetniško ceno, ki so mu jo tuji že pred nami izkazali. Saj so o njem pohvalno pisali mnogo francoski časopisi, posebno priznanje pa je dosegel na svojih razstavah v Afriki. Bliže nam bo pa gotovo stopil sedaj, ko bo upodabljal naše kraje in naše ljudi. V to smer že dela in upamo, da bomo kaj kmalu videli kaj takih slik, ki jih bomo gotovo z velikim veseljem pozdravili.

III.

Prvi kipar, ki ga srečamo na razstavi, je akademik **IVAN SAJEVIC**. Na razstavi ima tri kipe-portrete, dva sta v tesni zvezi z našo razstavo, saj predstavljata eden Lojzeta Perka, drugi Maksima Gasparija. Tako podoba prvega kakor tudi drugega sta dobro podani osebnosti. Gasparijev portret je najboljši, nič manjše umetniške vrednosti ni »Vesna«, tudi »Slikar Lojze Perko« pove nekaj, dasi ne toliko kot ostala dva. O kiparju Sajevcu moramo tudi povedati, da je dober v plakatski tehniki in reliefih.

(Nadaljevanje sledi)

Z „Bazovico“ po Krasu

NAPREJ PROTI KOSTANJEVICI (Konec)

Menda še nikdar ni bil Kras tako zelen in razraščev v tem času kakor letos. Zlata barva zrelega žita se lepo sklada s temnozeleno barvo fig, trt in orehov. Tu in tam se pozna, da jih je obiskala toča. »Če bi le mogli pobirati to, kar je zraslo, bi ne bilo slabo,« se je pritožila vrta kraska žena v Kostanjevici in takoj pristavila, da so se bali, da ne bomo prišli.

Nov in prostoren dom KZ, ki dela čast naprednim Kostanjevcem, je bil zaprt. Bila je nedelja in mi smo prispeli prezgodaj. »Kje pa je predsednik?« vprašamo domačina, ki nam je prišel naproti. »Ja, pase krave, ma ne stri nič. Bomo šli k Marici, ki je tajnica KZ.« Pod latnikom pristne kraske domačije smo našli brhko dekle, ki si je ravno popravljalo frizuro. Takoj je ugani-la, kdo da smo in koga iščemo. »Marica, Marica!« je začela klicati nekam v sosednji vrt. »Tako, tako, le da si malo popravim lasje!« se je oglašil zvonček glas pod košto figo. Da, bila je Marica, ki nas je nekam sramežljivo, a lepo in tovariško pozdravila. »Lep dom imate, toda kje pa bodo ljudje sedeli?« sem jo podražil. »Nič se ne bojte, glavno je, da ste prišli. Bomo že me, dekleta, znosile iz hiše vse stole in stolice.« In tako je tudi bilo.

Do večera smo imeli še lep kos časa. Morali smo ga izkoristiti. »Gremo v Novo Gorico, gremo k Soči.« so se oglašali z vseh strani. Tako so kamioni zopet zabrneli mimo Komna do samega solkanskega mostu, kjer smo občudovali bistro Sočo ter razmišljali o neprilodni in krivični meji. Nad nami Sabotin. Sv. gora, Škabrijel! Koliko trpeke in poučne zgodovine za naše sosede krijejo v sebi ti večni mejniki med dvema svetovoma! Lepota Soške doline, napredek Nove Gorice in spomini na težke borbe iz prve in druge svetovne vojne so nas popolnoma prevzeli. Ni čudno, da se naš vedno zemlje-lačen sosed toliko poganja za vsako pod te naše zemlje.

Čas nam je hitro minil, morali smo se vrniti. V Prvačini nas je zajela ploha in nas spremljala vse do Kostanjevice. Slabo kaže! In vendar ob sedmih zvečer je bil dom nabito poln ljudi iz Kostanjevice in iz sosednih vasi. Prišle so celo matere z dojenčki na rokah, ker ni hotel nihče ostati doma. Takemu ljudstvu je treba nekaj povedati. In društveni tajnik tovariš Tone je spregovoril tako zanosno in razumljivo, da ga Kostanjevcani ne bodo dolgo pozabili. Med drugim je dejal: »Prihajamo iz bratske republike Hrvaške, da vam pokažemo, kaj zmorejo vaši sinovi in bratje, ki gradijo socializem v reških tovarnah. Prišli smo sem na samo mejo, na svobodna in borbena kraska tla, na katerih so si razbili glave isti sovražniki in prvi in drugi svetovni vojni, ki danes vpijejo o Rimu in Trstu in o nekih svetih mejah nekje na Snežniku. Naj slišijo tisti v Rimu, ki so krivi alfabetizma v Siciliji in Sardiniji, kaj hočejo in kaj zmorejo delovni ljudje nove, Titove Jugoslavije. Mi ne bomo ostali samo v planinah in gozdovih, kakor nam priporočajo oni v Rimu, temveč mi smo prišli in bomo ostali tudi na našem morju. Tovariš Tito je povedal v Bermu, da tržaškega vprašanja ne more nihče reševati brez nas.«

Na odru so zadeneli zvočni akordi znane pesmi: »Oj, Triglav, moj dom«. Pri vsaki točki se je navdušenje stopnjevalo: skratka: narod se je popolnoma zлил z igralci in pevci. Po zadnji točki je stopil na oder predsednik KZ, ki se je s preprostimi, a iskrenimi besedami zahvalil izvajalcem ter nas prosil, da bi še prišli.

Da, še bomo prišli, z lepšim in bogatejšim programom! Na svidenje, Kras in ostala Primorska, zemlja mučeničkov za narodni obstoj!

Tone Mihec

SIMONA GREGORČIČA IZBRANE PESMI

Primorska založba v Kopru je tudi kot 7. knjigo zbirke »Naši pesniki in pisatelji« izdala Simona Gregorčiča »Izbrane pesmi«. Knjiga je izšla v 3000 izvodih in bo v začetku avgusta v prodaji. Podrobnejše poročilo o njej bomo prinesli v naslednji številki našega lista.

Pesmi štirih

Svojevrsno mesto med mladimi zavzema JANEZ MENART. Iz njegovih pesmi veje nekaj drzno sproščene, nekaj, kar je v popolnem nasprotju s tradicionalno nežnostjo in mehko slovenske lirike. Morda je kričaska sproščnost njegove pesmi do lirike preteklosti v takem sorazmerju kot atonalni jazz do klasičnega Bacha. Ena sestavina Menartove duševnosti pa je njegovi pesmi odločno v korist — humor, medtem ko ji je druga značilnost v veliko škodo in to je dolgovoznost v izrazu. Menartu manjka čut za metro, ki je odločilen za resnično umetnost. Od njega samega zavisi nadaljnji razvoj njegove pesmi: ali bo plemenitil razbrzdano sproščeno in elementarni humor ali pa bo v še večji meri depoetiziral poezijo kakor doslej. Krog njegovih izrazito ljubezenskih pesmi v naši knjigi je sorazmerno majhen. Sem sodita dve pesmi brez naslova, Balada o pivskem bratu, Sarabanda mrtvih ljubimcev, Nekoč boš nevesta, Tristan in Izolda ter morda še katera. Prva pesem brez naslova, posvečena Neni M., je po doživljajski vsebini podobna Jenkovi uvodi Obujenki. Dru-

ga pesem brez naslova je nežna ljubzenska pesem in ogreje. »Sarabanda mrtvih ljubimcev« je po ideji premalo sodobna, medtem ko Balada o pivskem bratu utruja s svojo vinski anakreontiko. Star motiv o prevaranem ljubimcu na svatbi nezvestega dekleta je oblikovan v pesmi »Nekoč boš nevesta«. Pesem razodeva pesnikov smisel za zunanje scene, vsa pozornost je posvečena dogodku zunaj ljudi, torej področju nelirskega, epskega ustvarjanja. V prastarem motivu o Tristanu in Izoldi pa je ponovno odkril kompleksiranost človeških strasti in strem-ljenj. Pokazal je na čar in tragiko večnega iskanja, na to, da je ovira, uresničiti hrepenenje čisto v človeku, v njegovi sestavljeni in kaotični notranjosti. Najbolj pogosto od četvorice posega Menart v svojo preteklost. V pesmih, ki odkrivajo prizore njegovih otroških let, je veliko iskrenosti. Med najboljšimi pesmi te vrste sodi tudi »Poetska«. Pesnikov premik v preteklost je tu docela organsko zraščev z okvirnim doživljenjem, vsa pesem pa je dosledno grajena na nasprotjih, s čimer je stopnjavana učinkovita pretresljivost iz-

CERKNICA - središče lesne industrije na Notranjskem

Blizu železniške postaje Rakek leži prijazni notranjski trg Cerknica. To je nekakšno naravno središče, kamor se stekajo prometne žile vseh strani Notranjske, zlasti pa težijo sem velika področja snežniških gozdov. Vse to je ustvarilo naravne pogoje za postavitve močne lesno-predelovalne industrije v tem kraju. Nastala je tu prava tovarna — LIP Cerknica, razen središnega obrata pa tudi področne dependance — obrata v Martinjaku in Marofu pri Starem trgu na Notranjskem. Vse skupaj zaposluje precejšnje število delavcev in predstavlja edino industrijo v tem predelu Notranjske.

Ze pred zadnjo vojno v stari Jugoslaviji so položili temelje lesni industriji na Notranjskem, vendar so bili to le posamezni obrati v rokah privatnih lastnikov, ki so si na račun izkoriščanja cenene delovne sile delali velike dobičke. Niso pa mogli preprečiti, da ne bi prav zaradi tega vedno bolj rasla delavska zavest in razredno sovraštvo, v teh obratih zaposlenega delavstva, do svojih izkoriščevalcev. Seveda so lastniki s pomočjo režimske žandarmerije to delasko zavest močno zatirali in preganjali najbolj zavedne delavce. Mnogi med njimi so morali pod silo razmer iskati delo v tujini. Očahajali so na delo v slavenske gozdove, mnogi pa tudi v inozemstvo, zlasti v Francijo. V Franciji je delal kot drvar tudi današnji sekretar OK ZKJ Postojna, tovariš Matevž Hace, ki je bil pred odhodom v tujino zaposlen na parni žagi v Marofu, kjer je okusil vso krivico kapitalističnega izkoriščanja.

Po osvoboditvi sta bila naše gozdarstvo in lesna industrija reorganizirana. Nastali so večji lesno-industrijski obrati, ki so lahko po načrtu izpolnjevali odrejene naloge.

V postojnskem okraju so sekali celo preveč in je tako okraj dal skupnosti iz svojih gozdov lesa v vrednosti sedem milijard dinarjev! To je ustvarilo tudi pogoje za širok razvoj lesnega podjetja v Cerknici. Seveda je bilo spočetka največ samo žagarskega dela, ker je bilo treba pripraviti les v surovem stanju predvsem za gradnje: rezan in tesan les, deske in trame ter celulozni les, ker dajejo področni gozdovi v glavnem le jelovo in le nekaj bukove hlodovine.

Ko pa je naša država premagala največje gospodarske težave, je bilo treba misliti na pametno izkoriščanje gozdnega fonda, da ne bi prišlo do iztreljenja gozdov. Prav v postojnskem okraju so zato morali omejiti sekanje, kar je seveda vplivalo na področno lesno industrijo, zlasti žagarske obrate, ki jih je bilo treba reducirati. Tudi LIP Cerknica je moralo omejiti delo na žagah, odnosno razširiti svojo dejavnost na izdelovanje končnih iz-

delkov, kar se je podjetju v celoti posrečilo. Ko danes gledamo razstavo njegove dejavnosti v okviru Postojnskega tedna, nas preseneča veliki asortiman izdelkov tega podjetja kot tudi njihova visoka kakovost. Podjetje si je s tem zagotovilo svoj trg doma in v inozemstvu.

LIP Cerknica je torej velikega pomena za naše gospodarstvo. Zaposluje veliko število delavstva in daje velik prispevek komunalni dejavnosti ter našemu gospodarstvu. Naša želja je, da bi se podjetje še nadalje uspešno razvijalo in se gozpodarsko uveljavilo doma in v tujini, zlasti pa, da bi še bolj okrepilo in razvilo demokratično delavsko samoupravljanje podjetja ter postalo še močnejši činitelj naše socialistične graditve — močna vez med kmetom in industrijskim delavcem!

Brko

Nabiranje orehov

(nadaljevanje s 7. strani)

»Kaj pa je, Ana?« je vprašal Church tako prestrašen, da jo je komaj upal pogledati.

Ana pa je še vedno gledala naravnost v naju, ne da bi spregovorila besedico.

»Kaj delaš tam na dnu jarka?« sem jo vprašal. »Kaže kot bi se z nekom borila tam doli.«

Ana je zaprla oči in trenutek nato je bil njen obraz tako bel kot bombažno predivo. Medtem ko sva jo gledala, se je še bolj zavila v obleko. Potem je začela udarjati z nogami ob strani jarka. Cevelj ji je padel z noge in nogavica je bila vsa od ilovice. Church se je nekoliko odmaknil, toda, ko je Ana zavpila, se je brž približal, da bi videl, kaj je z njo.

Kmalu se je pomirila. Church pa je gledal vanjo z odprtimi usti.

»Si ranjena, Ana?« jo je vprašal.

Ana je ponovno zakričala, se umirila in spet ležala popolnoma mirna. Niti ganila se ni. Na obraz se ji je vrnilo nekaj barve. Gledala pa je prav tako čudno kot prej.

»Nikomur ne povejte, Church, in ti, Ray«, je dejala bolestno. »Ne bi rada, da bi kdo vedel.«

Govorila je tako proseče, da bi ji vsak vsaj na tihem obljubil in držal besedo.

»Bolje, da se zdaj dvigneš od tu,« je rekel Church.

»Ne morem,« je odvrnila. »Ne morem se dvigniti, Church.«

»Nočeš?«

Ana je odkimala z glavo, kolikor je mogla.

»Šel bom in povedal tvoji materi,« je dejal Church. »Če ne vstaneš in greš domov, grem naravnost k nji.«

Njen obraz je spet prebledel. Z rokami je pričela grebsti po jarku in drobiti mokro ilovico. Začela je vpiti.

»Domov grem,« je dejal Church. »Ne bom ostal tu.«

Tudi jaz sem bil preplašen, toda nisem mislil, da bi šla domov in pustila Ano v takem položaju. Prijel sem Churcha za rokav in ga u-stavil. Pod mojimi rokami se je sprožilo še nekaj kosov prsti in zdr-selo na Ano. Zdelo se je kot da te-ga sploh ne opazi.

Prenehala je vpiti. Pogledala na-ju je popolnoma brez izraza.

»Ne povejta nikomur, Ray, in ti, Church«, je dejala bolestno. »Mi obljubita?«

»Zakaj ne, Ana«, je dejal Church. »Zakaj nočeš, da bi komu povedala?« Sledila je pavza, potem pa: »Imela bom otroka,« je rekla in zaprla oči.

Church se je sklonil tako daleč naprej, da je polno naročje ilovice in peska zdrsnilo v jarek...

Odstranila sva se od jarka, ne da bi se dvignila s kolen vse dotlej, dokler nisva bila 12 yardov stran.

»Pojdiva proč od tu,« je dejal Church. »Domov grem!«

Tekla sva čez polje. Ko sva imela že pol poti za seboj, sem se spom-nil na vreče, ki sva jih pustila ob jarku, toda Churchu tega nisem povedal. Ko sva pritekla do hoste, je Church že pošteno sopel. Za mi-nuto sva se ustavila in se naslonila na drevo.

»Misliš, da bo umrla, Ray«, me je vprašal Church, medtem ko je lovil sapo in se skoraj dušil po vsaki be-sedi.

Nisem vedel, kaj naj rečem. Spet sem stekel in Church je začel vpiti, ker je zaostal. Čez nekaj tren-utkov sva pritekla do polja pred Howardovim skednjem. Church je tako kričal, da niti videl ni, kam teče. Padel je in zaril glavo nekam med pete, toda jaz se nisem ustavil, da bi mu pomagal. Tekel sem dalje. Ustavil sem se šele v domači veži popolnoma izčrpan.

PROIZVODNJA RADIOAKTIVNEGA KORTISONA

Univerzitetni znanstveniki, znanstvenj zavodi in tovarne zdravil so se združili, da so s skupnimi napori izdelali prvi radioaktivni kortison, ki je učinkovito zdravilo proti sklep-nemu revmatizmu. Izdelali so eno osemindvajsetinko onče zdravila. Zdravniki bodo to radioaktivno zdravi-lo lahko uporabljali za kakih 2000 poskusov, pri katerih bodo preučevali učinek kortisona pri obolenjih s sklepnim revmatizmom, levkemijo in več drugim boleznimi. Znanstveniki so tudi izdelali radioaktivno sestavi-no F, katere kemični učinek je podob-nen kortisonu, ki pa se, kot me-nijo, proizvaja v človeškem telesu. Komisija za atomsko energijo je do-bavila radioaktivni ogljik, ki so ga spojili z molekulami obeh zdravil.

Lesno industrijsko podjetje Cerknica

železniška postaja Rakek

IZDELUJE IN PRODAJA ZA IZVOZ IN DOMAČO POTROŠNJO:

Vse vrste gradbenega lesa, rezan in tesan les, dalje les za pohištveno mizarstvo, les za embalažo, zaboje vseh vrst, celulozni les, lesno slamo, razne vrste pohištva, vrtn garniture, patentne ležalne stole, pisarniško opremo itd.

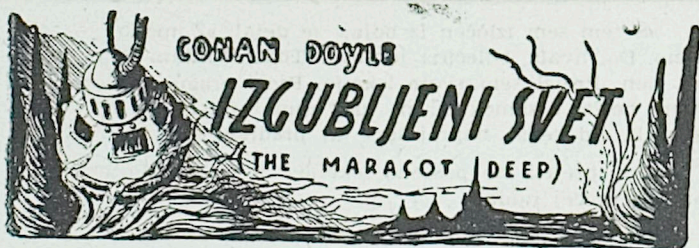
Lastna prevozna sredstva!

Konkurenčne cene!

Podjetja in privatniki!

Poslužite se izdelkov

LESNO - INDUSTRIJSKO PODJETJE CERKNICA

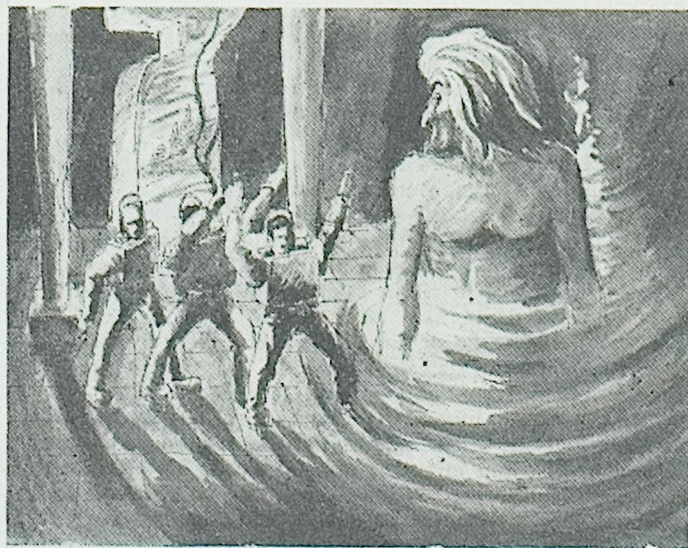

20

»Jaz sem Baalsipa, Gospodar temnega obraza. Jaz sem tisti, ki sem globoko prodril v najbolj skrite tajne Prirode, da sem se lahko upri sami smrti. Stvari so se pa obrnile tako, da ne morem umreti, tudi če bi hotel. Najti se bo morala močnejša volja od moje, da bom sploh mogel umreti. O, smrtniki, nikar si ne zelite, da bi bili osvobojeni od smrti. Morda zveni to neverjetno, toda večno življenje je strasnejše od same smrti. Življenje se vleče in vleče, medtem ko se brezkonna procesija človeštva pomika mimo vas. Večno sedite ob poti zgodovine in gledate, kako gre naprej, vedno naprej, vi pa ostajate vedno zadaj. Ali je kaj čudnega, če je moje srce polno gneva in grenkobe in če preklinjam vse to blazno drvenje ljudi? Če jim le morem, jim kakšno zagodem. Zakaj pa ne bi?«

»Vi se sprasujete, kako jim lahko škodujem. Imam na razpolago sile, ki niso majhne. Znam zavladati nad razumom ljudi. Gospodar sem razjarjenih množic. Kjer se je pripravljalo kakšno zlo, sem bil vedno poleg. Bil sem s Huni, ko so spreminili pot Evrope v razvaline. Bil sem s Saraceni, ko so v imenu vere z mečem posekali vse, ki so se jim upirali. Bil sem prisoten v Sentjernejski noči. Vodil sem trgovino s suznji. Moje prisepetavanje je spravilo na grmado na tisoče in tisoče starih bab, ki so jih bedaki imenovali carovnice. Bil sem visoki, v črno oblečeni človek, ki je vedel podivjane množice v Parizu, ko je po ulicah tekla

kri v potokih. Z eno besedo, bil sem povsod, kjer so se ljudje med seboj kiali in unicevali. Sedaj sem pa spet. Bil sem ze na pol pozabili na to kolonijo morskih podgan, ki rijejo pod biatom in ki so nosilke nekaterih večin in legend iz tiste velike dezele, kjer je življenje cvetelo kot še nikdar doslej. Vi ste me spomnili nanje, kajti ta moj stari dom je se vedno povezan po posebnih etrskih nihajih, o katerih va-sa znanost se nima nobenega pojma, s človekom, ki ga je zgradil in vzljubil. Zvedel sem, da so vanj svtopili tujci. In sedaj sem tukaj in ker sem ze tu — in to prvič po ti-soc letin — sem se spomnil na to ljudstvo. Dovolj dolgo ze zivotarjajo tukaj. Bil bi že skrajni čas, da izginejo. Ohra-niti so se, ker jim je pomagal nekdo, ki je imel dovolj moči, da se mi je postavil po robu, in ki je zgradil zavetišče,

ki je rešilo pred katastrofo njega in njegovo ljudstvo. Nje-gova modrost je rešila to ljudstvo, moje sile pa mene. Toda moje sile bodo zdobile tiste, ki jih je on rešil in s tem bo konec te zgodbe.«

Segel je z roko v prsi in izvlekel kos popisanega papirja. »To boste izročili glavarju vodnih podgan,« je dejal. »Ob-žalujem, da boste morali tudi vi, gospodje, deliti njihovo usodo, toda to je naposled samo pravično, ker ste pač vi glavni vzrok njihove nesreče. Kasneje se bom spet sestel z vami. Medtem bi vam priporočil, da proučite te slike in rezbarije, ki vam bodo približno pokazale, do kakšne višine sem dvignil Atlantido, ko je bila pod mojo vladavino. Tukaj boste našli marsikateri spomin na navade in običaje tega ljudstva, ko je bilo pod mojim vplivom. Življenje je bilo takrat zelo živahno, razgibano in mnogostransko. V teh sivih dneh bi ljudje gledali nanj kot na orgijo razvratno-sti. Vi lahko imenujete to življenje kakor hočete, toda jaz sem ustvaril, užival v njem in prav nič mi ni zaradi tega žal. Če bi se tisti časi lahko povrnili, naredil bi spet tako in celo še več. Samo glede usodnega daru večnega življenja bi pa drugače uredil. Warda, ki ga preklinjam in ki bi ga bil moral ubiti, preden je postal dovolj močan, da je na-hujskal ljudstvo proti meni, je bil v tem modrejši od mene. On prihaja še vedno na zemljo, toda ne kot človek, temveč kot duh. Sedaj pa grem. Radovednost vas je prignala sem, moji prijatelji. Upam, da niste razočarani.«

In nato smo videli, kako je izginil. Da, dobesedno med-letel je pred našimi očmi. To se ni zgodilo v enem trenutku. Jasno se je odražal od stebra, na katerega je bil naslonjen. Obrisi njegove sijajne in mogočne postave so postajali vse bolj motni. Luč v njegovih očeh je začela ugašati in črte na njegovem obrazu so postajale nejasne. Nato je v trenutku postal temen, vrteč se oblak, ki se je pognal navzgor skozi mirno vodo te strašne dvorane. Zatem se je izgubil in mi smo zrlili drug v drugega ter v nemem začudenju razmišlja-li o skrivnostnih možnostih življenja.

Gledali smo, da smo čim prej zapustili to strašno pala-

MLADIM UČENJAKOM

(Nadaljevanje)

Recimo, da sedimo v travi v bližini zeleniške zaseke. Ta je ravno dovolj globoka, da nam zakrije vlak. Toda človeka, ki bi stal na stehi vlaka, bi videli. Ta vlak potuje proti zapadu z brzino 50 km na uro. Človek, ki stoji na stehi in miruje, potuje seveda proti zapadu z isto brzino relativno s površjem Zemlje namreč. Pa če bi on začel teči po stehi vlaka proti lokomotivi s svojo lastno brzino 50 km, kaj bi se nam zdelo? Zdelo bi se nam, da relativno s površjem Zemlje hiti proti zapadu s hitrostjo 100 km na uro, ampak relativno z vlakom bi delal 50 km. Mislamo si pa zdaj, da bi bil obrnjen v nasprotno smer in bi s hitrostjo 50 km na uro tekkel proti zadnjem koncu vlaka — kaj bi zdaj domnevali? Relativno z vlakom bi delal seveda 50 km, relativno s površjem Zemlje pa bi stal zmeraj na istem mestu. Nam, ki bi tam v bližini sedeli, bi se zdelo, da ta potnik samo poskakuje in da nikamor ne gre, ne naprej in ne nazaj.

BLOSKI OTROCI NABIRAMO GOBE RISNICE

Pri nas na Notranjskem rastejo raznovrstne gobe: jurčki, mavrahi, lisičke, risnice in druge. Sedaj nabiramo risnice, ki so dobile ime po risu, v katerem rastejo. Ris je temno zelena trava ob gozdnih jasad in robovih. Največja risnica je visoka sedem centimetrov.

Vsak dan hodim po risnici in včasih se mi posreči, da najdem nov ris. Plazim se po kolenih in z rokami brskam za risnicami. Z bratom tekmujeva, kdo jih bo več nabral, vendar jih on nikoli ne prinese toliko kot jaz.

Včasih nas gre tudi več skupaj. Takrat jim uidem, da jih potem dražim s svojo polno košaro. Vprašujem jih, kaj so delali, da niso nič nabrali. Povem jim, da je treba znati iskati.

Ko prinesem gobe domov, jih očistim, zrežem in operem. Opoldne jih vsa družina pokuša in hvali, kako so dobre.

Napisal KRAŠOVEC FRANC
iz Sv. Trojice

Predstavljamo si, da stoji v bližini velik top popolnoma navpično. Ta izstrelil navpično gorečo kroglo, ki bi jo mi z bližnjega hriba prav lepo videli. Krogla bi letela navzgor nekoliko kilometrov visoko, potem bi padala nazaj in padla naravnost v ustje topa. (To je sicer iz posebnih vzrokov nemogoče in mi služi zdaj le za primer.) Mi, ki gledamo na dogodek z bližnjega hriba, kot sem že rekel, bi mirne vesti trdili, da je krogla naredila najprej ravno črto navzgor in potem prav tako ravno črto navzdol. Ali bi ta naša trditev bila resnica? Seveda — relativno z Zemljo. Opazovalec na Luni bi pa drugače povedal. On bi rekel, da je krogla naredila veliko krivuljo (parabolo), da ni šla naravnost kvišku, marveč v krivi črti proti vzhodu in ko je padala, je spet delala krivo črto proti vzhodu. V tem času njene poti gor in dol se je Zemlja zaradi rotacije pomikala proti vzhodu. Relativno z Zemljo je krogla naredila dve navpični črti — eno gor, drugo dol; relativno z Luno je pa napravila eno samo veliko krivuljo. Kaj je zdaj resnica? Ali vam je težko to modrovanje razumeti?

Sedim pri mizi in udarim s pestjo dvakrat po neki točki na njej. Kaj boste rekli, kaj sem naredil? Rekli boste, da sem dvakrat udaril po enem mestu. To je res le relativno z mizo samo, toda relativno z medsvetovnim prostorom ni to prav nič res. V tistem, sicer kratkem času med prvimi in drugim udarcem, se je Zemlja (z njo miza in jaz tudi) pomaknila za mnogo sto metrov proti vzhodu. Torej drugi udarec je padel za toliko sto metrov bolj vzhodno od prvega. In pri vseh teh primerih niti ne upoštevam potovanja Zemlje okoli Sonca in potovanja celotnega Osončja skozi vseмирski prostor.

Če bi hotel z vso resnico udariti dvakrat na eno mesto, bi ne smelo med prvimi in drugim udarcem nič časa biti, prav nič; oba udarca bi se morala izvršiti istočasno. To se pravi, moral bi odpraviti čas.

Na dveh točkah, ki sta enako oddaljeni od nas, se istočasno posveti luč. In zato, ker sta obe točki enako oddaljeni od nas, in zato, ker vemo, da sta se obe luči istočasno prižgali, bomo seveda mislili, da sta obe svetlobi prišli do nas tudi istočasno. Ampak smo li bili mi in tisti dve točki popolnoma na miru v tistem, sicer tako kratkem času, ki je bil svetlobi potreben, da je dospela do nas? Nismo bili, ker Zemlja tedaj ni mirovala. Ena od obeh luči je bila na zapadu, druga pa na vzhodu. V onem trenutku, ko sta svetlobi leteli proti nam, smo mi z Zemljo vred potovali proti vzhodu. Od zapadne svetlobe smo bežali in hiteli naproti vzhodni. Jasno je, da smo prišli z vzhodno prej vkup. Nista torej prišli obe svetlobi istočasno do nas, čeprav sta bili obe luči enako oddaljeni od nas in sta se prižgali istočasno. (Dalje prihodnjic)

DRAGOTIN KETTE:

Tončkove sanje

Sanjal je nocoj naš Tonček, da je žolta ribica, lepo pikčasta in gladka in tenka kot šibica.

Pa da plava v beli vodi, pa to bela voda ni, in je to le sladko mlečke, ki se krog njega cedi.

Srka, srka sladko mlečke in lepo posnema ga, in na dnu je bila gora iz sladkorja samega...

Ah, to je pač grizel Tonček, grizel, lizal in cmokljaj in z jezikom sladkosnemim ustnici obližoval.

Toda bela rosa pride, škrlček zagostoli, Tonček se zbudi ležeč še v svoji mehki postelji.

Križanka

1				
2				
3				
4				
5				
6				

Vodoravno: 1) velika posoda z okroglim dnom, 2) najbolj razširjena rastlina, 3) kuje železo, 4) lovi miši, 5) hrib pri Beogradu, 6) mesto v STO.

Ob pravilni rešitvi bereš v tretji navpični vrsti priimek slovenskega pisatelja.

Sestavila
KRAJNC VANDA
iz Brestanice ob Savi

Posta strica Mike

Naša zvesta dopisničarka ONDINA MAJČEN iz TRSTA nam piše, da je v šoli dobro izdelala (letos je delala tudi maturo) in da gre na počitnice v Slovenijo. Zelo se veseli počitnic in pravi, da bo obiskala tudi mene v Kopru.

Najprej ti, ljuba Ondina, vsi prav iskreno čestitamo k tvojemu uspehu v šoli. Zdjaj si počitnice res zaslužila in kar tako se mi zdi, da se ti ne godi slabo, da si celo na strica Miho nekoliko pozabila. Saj tvojega pisemca s počitnic še nisem dobil. Tisto, da prideš v Koper, pa me je najbolj razveselilo in z gotovostjo te pričakujem.

Iz POSTOJNE se nas je spet spomnila HERFART BRANKA, ki se je zelo razveselila, da ji je bila sreča naklonjena in da je za svoje rešitve ugank prejela darilce. Poslala mi je tudi pesmico »Tajne tožbe«.

Veš, ljuba moja Branka, popolnoma iskren bom. Nisi sicer napisala, koliko si stara, toda mnogo nad deset let pač nimaš. Za tvoja leta se mi zdijo take »tajne tožbe« malo prezgodaj in še nekaj — močno me spominjajo na pesem našega znanega slovenskega pesnika. Ali jo tudi ti poznaš? Veš, ljuba moja, od tako mladih ljudi kot si ti, pričakuje človek bolj vedre, preproste in vesele pesmi. Poskusi torej, saj imaš, če si tudi »Tajne tožbe« napisala sama, za pesmi veliko smisla.

Iz Ospa nam piše MARSETIC MARIJA in se zahvaljuje za nagrado. Pravi, da je knjigo že prebrala in da ji je zelo všeč, kar tudi mene močno veseli. Zato tudi upam, da boš, Marija, ostala še vnaprej naša zvesta dopisničarka.

SMRDELJ ŽIVANA iz KALA pri Pivki mi je poslala »izpolnjevalko«, ki jo je sama sestavila, in pravi, da upa, da jo objavim. Prav gotovo, ljuba Živana, samo malo potrpežljiva boš morala biti, da pride na vrsto. Do takrat pa upam, da se nam boš še kaj oglasila.

Iz ZATOLMINA je pisal in poslal rešitve ugank ŠAVLI RADKO, ki pridno posnema svojo sestrico in je tudi že postal naš redni mali dopisnik. Knjiga, ki sem mu jo poslal v nagrado za lepo risbico, mu je zelo ugajala, pravi v svojem pisnu, in ob prostem času vedno prebira knjige, riše in zbira znamenke. To je lepo, Radko, zelo me veseli, kadar slišim, da so moji mali prijateljski tako dobri pionirji. Zato sem prepričan, da se bova dobro razumela in včasih bom shranil kako lepo znamko zate, pa ti jo ob priliki pošljem. Velja?

Za bratcem seveda noče zaostajati niti sestrica, zato se je tudi ona oglasila. SAVLI NADICA se tudi zahvaljuje za prejeto nagrado in pravi, da ji je dolgčas po šoli. Zato tembolj težko čaka vsak teden Slovenski Jadran, da bi prebrala naš kotiček. Poslala mi je tudi nekaj ugank, ki jih je sama sestavila in prav gotovo jih v najkrajšem času objavim, da bodo tudi drugi otroci videli, kaj zmorejajo pridni zatolminski pionirji.

Iz LOKVE pri Divači se je šele zdaj oglasila MLJAC MARTA, ki me je obiskala v Kopru. Piše, kako lepo so se imeli v Kopru in kam vse sem jih peljal. Toda ker sem vam že to vse sam povedal, ne bom ponavljal. Marti pa želim lepe počitnice v koloniji in ko se vrne, naj bolj pogosto misli na strica, ki se pari v koprski vročini in tudi komaj čaka, kdaj bo lahko šel na počitnice.

Naš pridni dopisničar je tudi KEBE BRANKO iz CERKNICE. Pri tožuje se, ljubi Branko, da je pri vas deževno vreme. Pri nas pa je lepo in zelo vroče, vse. Če bi mogel bi ti poslal malo sonca in vročine v Cerknico, da bi se tudi ti lahko kopal. Saj zdaj bi že dobil toliko časa, ko so počitnice. Tisto o knjigah pa veš, kar nerodno mi je, prizanam. Zdjaj pa res vidim, da se že staram, ko me zapušča spomin. Prav po tistem, da ne bodo vsi slišali, te prosim, da mi dve knjigi pošlješ nazaj, poiskal bom druge in ti jih poslal. Torej zdaj pričakujem jaz tvoj paket!

Isto velja za KRAJNC VANDO iz BRESTANICE. Tudi ti, ljuba Vanda, mi vrni knjige in poslal ti bom drugi dve z istim datumom kot prejšnji. Res, kar toplo pa mi je postalo pri srcu, ko si tako lepo napisala, da si vseeno vesela in da ti je vse lep spomin na šolska leta in name. Torej iz ušesa na uho — pričakujem knjigi!

Iz STUDENCA pri Hruševju se zahvaljuje za nagrado KONOBELJ VIDA in zopet pošilja rešitve ugank. Veselilo bi me, draga Vida, če bi mi poleg rešitve ugank napisala tudi nekaj o tem, kaj delaš in kako preživljaš počitnice. Tudi vaše vasi še ne poznam in lepo bi bilo, če bi mi jo vsaj malo približala s svojim pisemcem.

RESITEV UGANK
IZ PREJSNJE STEVILKE
KRIZANKA: 1) setev, 2) rep, 3) peč.
DVE KRIZANKI: 1) ris, 2) Ivo, 3) soj;
1) čuk, 2) ura, 3) kap.

čo, ker se nam ni zdelo preveč varno v njej. Mimogrede sem pobral s Scanlanove rame enega od tistih škrlatnih in strupenih polžev, mene je pa med potjo hudo zbadla v roko velika veja praproti ter mi pocedila svoj strupeni sok v rano. Ko smo, opotekajoč se, hiteli ven, sem še zadnjikrat pogledal tiste grozne rezbarije na stenah, ki jih je moral sam peklenšček narediti, in nato smo skoraj v diru hiteli po mračnem hodniku, preklinjajoč dan, ko smo bili tako nespametni, da smo vstopili v to palačo. Kamen se nam je odvalil od srca, ko smo bili spet v fosforescentni svetlobi oceanske planjave in ko smo spet imeli okoli sebe čisto in prozorno vodo. Čez eno uro smo bili že doma. Ko smo odstranili svoje čelade, smo se zbrali v naši sobi na posvetovanje. Profesor in jaz sva bila tako pretresena nad tem, kar smo doživeli, da nisva bila zmožna ničesar pametnega povedati. Edino neukrotljiva življenjska sila Billa Scanlana je bila dorasla položaju.

»Tri sto kosmatih hudičev!« je dejal. »Sedaj smo pa v škripeh. Mislim, da je ta človek sam živi peklenšček. In zdi se mi, da je on s svojimi slikami, kipi in vso ostalo ropotijo kar pripraven za vratarja kakšne javne hiše. Vprašanje je, kako naj postopamo, da mu pridemo do živoga.«

Dr. Maracot je bil zatopljen v svoje misli. Nato je pozvonil in poklical našega rumeno oblečenega služabnika. »Manda,« je rekel. Minuto zatem je naš prijatelj že bil v sobi. Maracot mu je izročil usodno pismo.

Nikdar še nisem občudoval človeka, kot sem občudoval Mando v tem trenutku. Z našo neopravičljivo radovednostjo smo pahnili njegovo ljudstvo in njega samega v smrtno nevarnost, mi, tujci, ki jih je on rešil, ko je že vse tako rekoč bilo izgubljeno. In vendar, čeprav je bil smrtno blede, ko je bral poročilo, ni bilo v njegovih žalostnih rjavih očeh niti najmanjšega očitka, ko nas je pogledal. Zmajeval je z glavo in vse njegove kretnje so izražale največji obup. »Baalsipa! Baalsipa!« je vzklikal in si pritiskal roke na oči, kot bi hotel izbrisati strašen privid. Tekal je gor in dol po sobi, ves iz sebe od bolečine, in končno planil iz sobe, da bi

seznanil svoje ljudstvo z vsebino usodnega sporočila. Nekaj minut kasneje smo zaslišali veliki zvon, ki je pozival vse na zborovanje v veliko dvorano.

»Ali bi šli tudi mi?« sem vprašal.

Dr. Maracot je odkimal.

»Saj nima nobenega smisla. In tudi oni ne morejo ničesar napraviti v tej stvari. Kakšne izgleda pa imajo proti človeku, ki razpolaga z demonskimi silami?«

»Prav toliko kot čreda kuncev proti podlasici,« je dejal Scanlan. »Toda kljub vsemu je, bogme, naša dolžnost, da najdemo nekakšen izhod iz te zagate. Menim, da ne bi bilo prav, da pustimo na cedilo ljudstvo, ki nas je rešilo, potem ko smo priklicali tega prekletega vruga.«

»Kaj bi pa vi predlagali?« sem ga vneto vprašal, kajti za njegovimi preprostimi besedami in za njegovo navidezno brezskrbnostjo sem čutil vso udarno in praktično sposobnost tega človeka moderne dobe.

»No, točno vam še ne morem ničesar povedati,« je rekel. »In vendar se mi zdi, da ta človek ni tako silen, kot se njemu dozdeva. Saj je sam dejal, da je že star in ta njegova starost je verjetno izčrpala nekaj njegovih moči.«

»Menite, da bi ga lahko napadli?«

»To bi bila blaznost!« je vpadel doktor.

Scanlan je stopil do svoje skrinje. Ko se je obrnil k nam, je držal v roki težak samokres na šest strelcev.

»Kaj pa tole?« je rekel. »Našel sem ga v potopljeni ladji. Mislim, da bi nam kdaj utegnili koristiti. Tule imam še ducač nabojev. Če bi napravil toliko lukenj v tistem dolginu, bi se mogoče iz njega izcedilo kaj tistega njegovega čarodejstva. Bogpomagal, kaj pa je to?«

Revolver je zaropotal po tleh in Scanlan se je zvijal v neznočni bolečini ter se z levo roko držal za desno zapetjete. Strašni krči so mu mrtvičili desno roko in ko smo mu skušali olajšati bolečine, smo čutili pod prsti odrevenele in kot korenine trde mišice. Debele srage smrtnega znojja so oblike čelo ubogega človeka. Končno se je, popolnoma izčrpan in preplašen, zgrudil na svojo posteljo.

»S tem sem izločen iz boja,« je dejal. »Z menoj je končano. Da, hvala, bolečina jenjava. Toda William Scanlan je na tleh. Prejel sem svojo lekcijo. Proti vragu se človek ne more boriti s samokresi in tudi nima smisla, da bi to poskušali. Od sedaj naprej ima on prednost.«

»Da, prejeli ste pošteno lekcijo,« je rekel Maracot, »in bila je precej huda.«

»Vi torej smatrate, da je naš položaj brezupen?«

»Kaj pa moremo storiti, če on ve, kakor vse kaže, za vsako našo besedo in dejanje? In vendar ne bomo obupali.« Globoko zamišljen je sedel nekaj trenutkov. »Mislim,« je povzel, »da bo najbolje za vas, Scanlan, da ostanete nekaj časa, kjer ste. Preteklo bo nekaj časa, dokler se boste opomogli od udarca, ki ste ga dobili.«

»Če se boste česa lotili, računajte tudi na mene, čeprav dvomim, da bi lahko kaj dosegli,« je pogumno govoril naš tovariš, čigar izmučeni obraz in tresoč se udje so jasno kazali, kaj je pretrpel.

»Ničesar se ne bomo lotili, pri čemer bi nam lahko vi pomagali. Ena stvar nam je sedaj jasna: kako se ne smemo lotiti tega posla. Vsako nasilje je brezkoristno. Vso stvar bo treba prijeti z druge strani — z duhovne strani. Ali boste ostali tukaj, Headley? Jaz grem v sobo, ki jo uporabljam za študij. Če bom sam, bom mogoče jasneje presodil, kaj nam je storiti.«

Scanlan in jaz sva imela veliko zaupanje v Maracota. Edino njegovi možgani bi nam lahko pomagali, da se izkopljemo iz našega težkega položaja, zakaj zašli smo v tako zagato, kjer so odgovedale vse človeške sposobnosti. Bili smo kot neboljani otroci in brez moči proti silam, ki jih nismo razumeli niti obvladali. Scanlan se je pogreznil v nemirno spanje. Ko sem tako sedel poleg njega, nisem razmišljal o tem, kako se bomo rešili, temveč o tem, v kakšni obliki bo prišla nad nas nesreča in kdaj se bo to zgodilo.

Kako bomo stanovali

Arhitekti mislijo na udobna in praktična stanovanja

Letos bodo dogradili v naši državi mnogo stanovanjskih zgradb, posebno v industrijskih središčih in v mestih.

Med prebivalci novih stanovanjskih hiš, ki so bile zgrajene po osvoboditvi, pa slišimo mnogo diskusij in vprašanj: kakšne bodo nove hiše, ali bodo boljše ali slabše od prejšnjih, ali bodo popravili dosedanje napake, kaj mislijo arhitekti?

Prebivalci novih stanovanjskih hiš pa imajo mnogo pripomb. Malo jih je, ki bi želeli večja stanovanja, navadno so njihove pripombe v zvezi s hišno lego, njenim zunanjim videzom, notranjo razporeditvijo prostorov itd.

Vsekakor so najbolj zanimive pripombe gospodinje, kajti one preživijo največ časa v hiši. Največ žen pa se pritožuje zaradi kuhinje in razporeditve prostorov. »Ko so delali načrte za naše hiše, so preveč mislili na bodočnost in premalo na sedanost, na razmere, v katerih živi današnja žena,« je rekla neka gospodinja.

Kuhinje so namreč v večini stanovanj le majhen prostor, kjer gospodinja lahko kuha in pomije posodo. Navadno ni shrambe, ni sobe, kjer bi se lahko igrali otroci, medtem ko je predsoba neizkoriščena itd. Ob priliki zidanja teh stanovanj so projektanti računali s tem, da bo večina žen zaposlenih, hranili se bodo v menzi, otroci pa bodo večino časa preživeli v jasliih.

Toda ženi, ki še vedno živi doma, je potrebno drugačno stanovanje, projekt je treba prilagoditi dejanskim potrebam. S tem bo ženi olajšano življenje.

Novi projekti, ki jih danes izdelujejo, nam kažejo, da so naši arhitekti te potrebe razumeli in se skušajo prilagoditi našim realnim razmeram. Razen novosti v notranji razporeditvi stanovanja so ti projekti novi tudi glede na zunanji videz in porazdelitev stanovanj.

Najbolj zanimivi so načrti stavbe s sistemom koridorja, ki smo ga pri nas le malo videli. Stavbe imajo 30

do 60 stanovanj in eno samo stopnišče, po katerem se pride v koridorje (hodnike), iz teh pa v posamezna stanovanja. S tem načinom se pridobi na stanovanjskem prostoru, kajti s stopniščem izgubimo 19 do 20 kvadratnih metrov, celotna stavba pa je po tem sistemu cenejša za 15 odstotkov od tiste s stopniščem.

Največja skrb v novih načrtih je posvečena kuhinji in potrebam gospodinje, ki v njej dela. Kuhinja je delovni prostor, poleg nje pa je prostor, kjer jemo, delamo ali kjer se lahko otroci igrajo. Iz kuhinje žena vidi, kaj otroci delajo v sobi, kar ji delo znatno olajša. Tudi sodobna ureditev same kuhinje bo ženi delo olajšala. Delovna mesta so tako razporejena, da je potrebno kar najmanjše število kretenj. Ob štedilni-

ku je omarica za sušenje perila pozimi ali v deževnih dneh. Omarico greje toplota iz štedilnika.

Kuhinja za primorske kraje je drugačna. Prav tako ima poleg kuhinje delovni prostor, toda v kuhinji sami je prostor za jed in bivanje.

Prodvidena je tudi sodobna ureditev prinašanja drv v zgornja nadstropja; naprava za smeti pa je v predsobi. Priljubljene hiše je izkoriščeno tako, da je v njem mlekarica, pekarnica in trgovina z mešanimi blagovini. Torej je nabava življenjskih potrebščin zelo olajšana.

Pozabili niso niti na družabno življenje, ki se lahko razvije v tako velikih hišah. Ti prostori so na strehi stavbe. Na strehi so tudi urejeni tuši in prostori za sončenje.

Ali imate na obrazu lišaj?

Pri preobčutljivih ljudeh se pojavijo pri umivanju na obrazu lišaji. Za to zadostuje že umivanje z navadno vodo, če pa se tak človek

umiva tudi z milom, se bolezen še poslabša in tudi ozdravljeni lišaj se ponovi. Pri nekaterih ljudeh koža namreč nima dovolj kožne masti, ki bi prekrivala in mastila kožo. Pri umivanju pa z vodo in posebno še z milom izmijemo še tisto malo ma-

sti, koža je presuha in poka.

Vzrok za tako kožno preobčutljivost moramo iskati v notranjosti organizma. Taki ljudje ali ne prebavljajo pravilno, ali pa imajo nekatere v notranjosti vnetje. Taka vnetja so možna v ušesih, grlu, granolomi na zobnih koreninah, kronično vnetje bronhijev ali pri ženah vnetje in jajčnikih. Zato moramo ugotoviti vzrok in ga odpraviti. Šele potem bomo z uspehom pozdravili tudi lišaj.

Dokler pa ga ne odpravimo, ne smemo obraza umivati z vodo in milom, ampak z oljem ali z dobro kremo in včasih že to zadostuje, da lišaj preneha. Zelo dobro je tudi, da obraz namastimo z 10 % belo borzvelino, ki smo ji primešali malo ribjega olja.

V GOSPODINJSTVU RABIMO TUDI ALKOHOL

Alkohol moramo hraniti dobro zaprt in na suhem prostoru. Kadar ga uporabljamo, moramo biti od ognja oddaljeni najmanj tri metre, kajti alkohol je zelo vnetljiv in v zvezi z zrakom tudi eksploziven.

Alkohol rabimo v higieni in kozmetiki. Če so bolniki dolgo v postelji, imajo na hrbtu vneto kožo. Zato jim masiramo hrbet s kafirinim alkoholom ali pa z raztopino alkohola in glicerina (pol in pol).

Alkohol rabimo tudi za zdravljenje revme in očiščenje krvi, za kar napravimo domače zdravilo: 30 gr česna sesekljamo in namočimo v četrt litra 90 % alkohola, zamašimo in hvanimo šest tednov na suhem prostoru, da postane tekočina rumenkasta. To zdravilo dajemo bolniku en mesec ob glavnih obrokih po 5 kapljic. Prav to zdravilo je koristno tudi pri poapnenju žil. Najbolje je, da kapljice kanemo na kocko sladkorja.

Če so nam noge utrujene, jih zvečer po umivanju masiramo z alkoholom.

ŽENE po svetu

Sodelovanje grške žene v javnem življenju

Našo državo vežejo prijateljski stiki z Grčijo. Po balkanskem sporazumu pa se bodo ti stiki še bolj razširili in okrepli. Zato so novinarke »Borbe« obiskale na poti po Grčiji tudi eno najvidnejših grških žena, prvo žensko poslanko grškega parlamenta, gospo Heleno Skura, da bi od nje zvedele o položaju in družbeni aktivnosti žena v Grčiji.

Gospa Skura pravi, da grške žene čaka težka naloga, kajti nimajo vseh pravic kot ženske v drugih državah. V gospodarstvu ženske nimajo enakih plač kakor moški, ženska ne more biti sodnik, niti priča. Novi zakonski osnutek bo to skušal popraviti. Boj grške žene za volilno pravico je trajal nad 50 let in šele lani so jo dobile. Kljub temu pa je takratna vlada izglasovala dopolnitev, s katero so ženske izključili od volitev. Sedanji predsednik vlade podpira žene v njihovih prizadevanjih, zato imajo več upanja na uspeh.

Gospa Skura je tudi članica številnih ženskih organizacij, ki jih je mnogo in so jih žene organizirale na zasebno pobudo. Največ uspeha imajo pri zdravstveni in otroški zaščiti in pri organizaciji razvedrila. Trdne organizacije so tudi otroška zavetišča, ki jih tam imenujejo »otroška gnezda«. Glavni problem letih pa so denarna sredstva, kajti država ne prispeva ničesar. Ustanova živi od prispevkov in od organiziranja prodaje folklornih izdelkov svojih članic, zlasti kmečkih.

Gospa Helena Skura dela v neki atenski zdravstveni ustanovi, kjer opravlja tudi svoje poslanske posle.

DROBIŽ

Če je torbica izgubila lesk, jo umijemo s toplo vodo, ki smo ji dodali malo kisa. Potem jo z mehko krpo drgnemo tako dolgo, da postane suha. Barvane usnjene torbice očistimo prahu z belo kremo za čevlje in zdrgnemo z mehko krpo. Lakaste torbice čistimo s čebulo ali glicerinom.

Nerabljeno belo perilo rado porumeni. Vsako poletje ga enkrat operimo, posušimo na soncu in nezikane spravimo.

Zastore, prtičke in čipke rumenkaste barve operemo in splahnemo v toplo vodo.

Sadne madeže v belem perilu moramo takoj potresti s soljo in zdrgniti z limoninim sokom. Dober pripomoček za odstranjevanje sadnih madežev je tudi fizolica.

Oakenski okvirji zaradi dežja in sonca počasi razpadajo. Vsaj enkrat na leto jih namažimo s kuhanim lanenim oljem.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

NOVE UPORABE IZOTOPOV V MEDICINI

Zadnjih pet let je prineslo nov način ugotavljanja določenih bolezni. Lahko mirno trdimo, da je v teh letih medicinska znanost napredovala bolj kakor koli prej v nekem časovnem razdobju. Cirkulacijske motnje in bolezni krvnih teles, tumorje v možgan h, razne kožne bolezni, tvorbe kostnih žuljev na bolehnih kosteh, bolezni kostnega mozga in celo razne vrste nevarnih tumorjev proučujejo zdaj popolnoma po novih vidikih.

Odkar so rentgenski žarki omogočili opazovanje srčnega utripa, so iskali zdravniki sredstva, s katerimi bi lahko tudi opazovali, kaj se dogaja v drugih organih. To sredstvo so našli v radioaktivnih izotopih raznih vrst. Izotopi so navadne kemične snovi, ki so jih »kuhalik« v atomski peči.

Zdravniki in medicinski znanstveniki zdaj pri svojih preiskavah v veliki meri uporabljajo izotope. Ves svet je postal pozoren na njihove izsledke. Raziskovanja se ne vršijo samo na medicinskih fakultetah, v bolnišnicah in v laboratorijih. Trije specialisti za zdravljenje raka proučujejo nadaljnje možnosti uporabe izotopov pri raziskovanjih, ki so v zvezi z rakom.

Izotope že v veliki meri uporabljajo za zdravljenje nevarnih tumorjev. Se pred kratkim je zdravljenje kožnih tvorov obstajalo v tem, da so jih odstranjevali ali uničili z rentgenskimi žarki ali koncentriranimi plini. To zdravljenje je bilo v skoraj vseh primerih popolnoma uspešno, vendar je izrezavanje ali unčenje tvora često povzročilo velike brazgotine. Velik napredek na tem področju obstoji v tem, da uničijo izotopi raka, ne da bi zdravilne zapustilo brazgotine.

Rentgenski žarki pri uničevanju tumorja često poškodujejo tudi tkivo okoli tvora, ker jih ni lahko koncentrirati strogo samo na bolno področje. Zdaj pa lahko zdravniki

s pomočjo izotopov najprej točno ugotovijo kraj tumorja in nato določijo potrebne doze radioaktivnosti izključno bolnemu področju. Učinkovitost izotopov namreč lahko točno regulirajo po potrebi pri izdelovanju.

Rentgenske žarke so pa nadomestili v najnovejšem času tudi že pri zunanjem zdravljenju; določeno število »zavojkov« izotopov se položi v skledo, katero se povezveno obesi nad bolnika tako, da se lahko izžarevanje izotopov usmeri na tisto točko notranjosti telesa, kjer se nahaja tumor. Žarišče izotopov je lahko nad vse majhno, izotopi imajo prav neznaten učinek na druge dele organizma. Nekateri znanstveniki trdijo zdaj, da so tumorji kemična tvorba, kar bi pomenilo, da podležejo vplivu kemičnih snovi.

Pomen izotopov na raznih področjih medicine izvira iz njihove podobnosti z navadnimi kemičnimi produkti. Kakor se večina joda ponika proti ščitastemu hrustancu, tako stremijo druge snovi za tem, da se koncentrirajo v drugih delih telesa. Fosfor teži za tem, da doseže raznovrstne tumorje; kobalt in sodij se skušata ustali v krvnem obtoku, zlato pa ostane tam, kamor smo ga je položili.

Izotopi teh kemičnih snovi so tako podobni svojim bratom-dvojčkom, da jih sprejema organizem na prav isti način. »Prasketanjek«, ki ga med svojim »deloma« povzročajo izotopi, označuje kraj, kjer se po zavžitju ali vcepitvi v kri nahajajo. Ko prodrejo izotopi v notranjost telesa, delujejo kot voluni in pošiljajo na zunanji svoje znake opazujočemu specialistu. Specialist lahko tako ugotovi točen kraj raznih možganskih tumorjev; izotopi točno pokažejo, v kateri točki se je na primer v stegnu ustavil krvni obtok; v primeru zloma pogačice na nogi pokažejo izotopi napredovanje zdravljenja, ko krožijo po krvi v kostnem mozgu.

Tri moderne popoldanske ali večerne obleke iz čiste svile.

Kako je vztrajna in polna delovne energije, lahko sklepamo iz tega, da se je že kot sivolasa gospa vpisala na pravno fakulteto in dobila lani diplomu, Zelo je priljubljena ter znana kot aktivna borka za politične pravice žena. Vsak dan sprejema številne obiskovalce, ki jo prosijo za pomoč in zaščito.

ŽENE MINISTRI

Štirinajst držav na svetu ima v svojih vladah tudi ženske ministre. V Veliki Britaniji je minister za zdravstvo Patricia Hornsby Smith. Stara je 38 let in pravijo, da je najmlajši ženski minister na svetu. Pripadnica je konservativne stranke. Minister pravosodja v Danski je danes Helga Padersen, stara 40 let, po poklicu sodnik. Zedinjene države imajo dve ženski poslanki, Clara Luce v Rimu in Doris Duke v Luksemburgu.

Toda na svetu so še države, kjer žena nima niti volilne pravice, v drugih pa zopet ne more vršiti nobene večje javne funkcije. V Belgiji na primer žena ne more biti niti sodnik. Čuden položaj je v Franciji, kjer so že bili ženski ministri, toda nikoli ne more biti ena prefekt ali podprefekt kake province.

FRANCOSKA KNJIŽEVNICA EDITH THOMAS

JE PRIŠLA V JUGOSLAVIJO

Znana francoska književnica Edith Thomas je te dni prispela v Beograd. V Jugoslaviji namerava preživeti mesec dni ter obiskati naša podjetja, da bi lahko za pariški časopis »Monde« pisala članke o delavskem samoupravljanju. Obiskala bo tudi črnogorsko Primorje, kjer bo gost slikarja Mirka Čelebonovića.

Kar dve ženski je letos doletela čast, da so prejela velika državna priznanja in nagrade. Tako je dobila Američanka Marianna Creig Moore zlato kolajno za poezijo. Francoski pisateljici Jaqueline Capelle pa je mesto Cannes podelilo Maupassantovo književno nagrado za njen roman »Prvič«. Nagrada je znašala 100.000 frankov.

Ali ste na to že mislili?

Počitek

Na kratko — počitek je največje važnosti za ocvanje zdravja in telesne svežosti. Če govorimo o počitku, mislimo na počitek telesa in duha. Tudi počivati se moramo naučiti. V ta namen izkoristimo prav vsako priložnost, na primer če morate čakati nekatere, kjer je mogoče, da sedete, sedite takoj in mirujte. Nikar se nervozno ne prekladajte in ne glejte na uro, ampak ude popolnoma sprostite. Če ste slučajno sami, zaprite oči in ne mislite na ničesar. Nekaj minut popolne odsotnosti nam nadomesti celo uro spanja. Če morate zvečer ven, pa ste utrujeni od dnevnega dela, ležite vznak popolnoma iztegnjeni v temnem prostoru, zaprite oči in ostanite nepremični najmanj 10 do 15 minut. Če položite na oči še mokri obkladek, bo počitek še boljši. Počitek bo popolnoma uspešen, če bo delo in napekost vseh mišic popolnoma popustila. Sen

Zgrešeno je mnenje, da mora žena, če se hoče ohraniti, čim več spati. V glavnem je zdravi ženi dovolj, če spi osem ur, toda važno je, da teh osem ur res spi, da ne razmišlja ali leži bde v postelji. Zelo važno je, da zaspi pred polnočjo in da lega vedno ob istem času.

Spanje pri odprtem oknu je zelo koristno, toda če ste občutljivi, ne sme biti na toplomeru pod ničlo. Z odpiranjem oken moramo začeti početi in se polagoma navajati na vedno nižjo temperaturo. Pokriti se moramo dobro, toda če smo med spanjem nervozni, tako da se premetavamo in odkrivamo, potem je bolje, da imamo v mrzlem vremenu okno zaprto.

So tudi žene, ki jim zadostuje sedem ur spanja, druge pa zopet potrebujejo 9 do 10 ur. Spoznajte torej same sebe in svoj organizem ter bodite pokorni svoji naravi.

Če se nagibate k debelosti, jejte rajši manj od svojega apetita, spojite pa se prej, preden ste že popolnoma izčrpane. Na vsak način je tudi bolje, da spite malo več, kakorvam je potrebno, kajti zjutraj boste na ta način mnogo bolj sveži in delavni.

TELESNA VZGOJA

Nogomet v sežanskem okraju

Nedavno so v Sežani odigrali kvalifikacijsko nogometno tekmo za vstop v slovensko ligo med domačinom moštvo Tabor in Slovanom iz Ljubljane. Gostje so zmagali z 2:1. Ta tekma je pokazala, da domače moštvo še ni zrelo, da bi tekmovalo v višji republiški skupini. Igralci so v vseh dosedanjih kvalifikacijskih tekmah pokazali veliko borbenost in dosegli terensko premoč, ki je pa niso znali realizirati.

Tekma s Slovanom se je začela z lepimi kombinacijami domačinov, ki so kmalu dosegli vodilni gol po kombinaciji Kranjec-Skerlavaj. Toda položaj na igrišču se je kmalu spremenil. Ljubljanci so močno pritisnili in domače moštvo se ima zahvaliti le požrtvovalnemu vratarju Hrenu, da se rezultat do konca prvega polčasa ni spremenil.

V drugem polčasu so gostje stalno ogrožali vrata domačinov in uspešni dvakrat preigrati vratarja Hrena. Igralci Tabora so sicer proti koncu tekme močno pritisnili, vendar je bilo vse njihovo prizadevanje, da bi izenačili, brezuspešno.

Tekmo je odlično vodil Pino Kravanja iz Kopra, ki je upravičeno izključil po enega igralca iz vsakega moštva zaradi medsebojnega obračunavanja.

Preteklo nedeljo pa so Sežanci pripravili lepo presenečenje svojim pristašam in premagali na tujem igrišču moštvo Ločana s 4:2 (1:0).

S 100% USPEHOM V ZVEZNO LIGO

V nedeljo je moštvo ljubljanskega Odreda odigralo zadnjo kvalifikacijsko tekmo za vstop v prvo zvezno nogometno ligo. Pred 9000 gledalci so premagali osiškoškega Proleterja z 1:0. Odred je torej zmagal v vseh štirih kvalifikacijskih tekmah in se uvrstil v prvo ligo s tako uspešnim rezultatom, kakršnega niso pričakovali niti največji optimisti. Pred zadnjim kolom je tabela prve skupine naslednja:

Odred	4	4	0	0	9:4	8
Proleter	3	0	1	2	3:5	1
Borac	3	0	1	2	3:6	1

V zadnjem kolu se bosta srečala v Osijeku Proleter in Borac. Dočim zadostuje domačinom že neodločen rezultat za vstop v prvo ligo, bodo igralci Borca le v primeru zmage dosegli najvišji cilj.

Prvo kolo nogometnega prvenstva FLRJ se začne 30. avgusta. Odred bo igral v Ljubljani z drugoplasiranim moštvo prve skupine, to je s Proleterjem ali Borcem.

3000 GLEDALCEV NA AVTOMOTO DIRKAH V POSTOJNI

V nedeljo so bile v Postojni pred 3000 gledalci motorne dirke, na katerih so nastopili dirkači iz Ljubljane, Reke, Trsta in Postojne. V kategoriji 125 kub. cm. je zmagal Livio Gobec iz Trsta, ki je prevozil 10 krogov v času 10 minut in 15 sekund, s povprečno brzino 64,4 km na uro. V kategoriji 250 kub. cm. je zmagal Rafael Cocio, ki je prevozil 12 krogov v 13 minutah, s povprečno brzino 61 km na uro. Tudi v kategoriji 350 kub. cm. je zmagal Tržčan, in sicer Ferucio Tamburin, ki je prevozil 15 krogov v 16 minutah in 43 sekundah. Dosegel je povprečno brzino 59,4 km na uro. V kategoriji 500 kub. cm. je zmagal znani tržaški tekmovalac Milan Vesnaver, ki je prevozil 15 krogov v 16 minutah in 25 sekundah ter dosegel povprečno brzino 60,3 km na uro. V kategoriji prikolice sta zmagala ljubljanska tekmovalca Ivan Ribič in Josip Gosar, ki sta vozila s povprečno brzino 59,8 km na uro.

NA KOLESARSKIH DIRKAH JE ZMAGAL BRUNO APOLLONIO

V počastitev Dneva vstaje slovenskega naroda so bile v Kopru velike kolesarske dirke, ki so se jih udeležili tekmovalci iz Kopra, Trsta, Beograda, Ljubljane in Pule. Dirke so bile na progi Koper-Semedela. Vozači so morali prevoziti 25 krogov, to je skupaj 87.500 km. Kakor je bilo pričakovati, so prepričljivo zmagali člani koprškega Proleterja, ki skoraj niso imeli konkurence.

Zmagovalec v seniorski skupini Apollonio Bruno je prevozil progo v dveh urah, 19 minutah in 18 se-

kundah in dosegel povprečno brzino 37,7 km na uro. Drugi je bil Brajnik z istim časom, tretji Lonžarič, četrti Della Santa (vsi iz Kopra), peto mesto pa je zasedel Beograjec Panič.

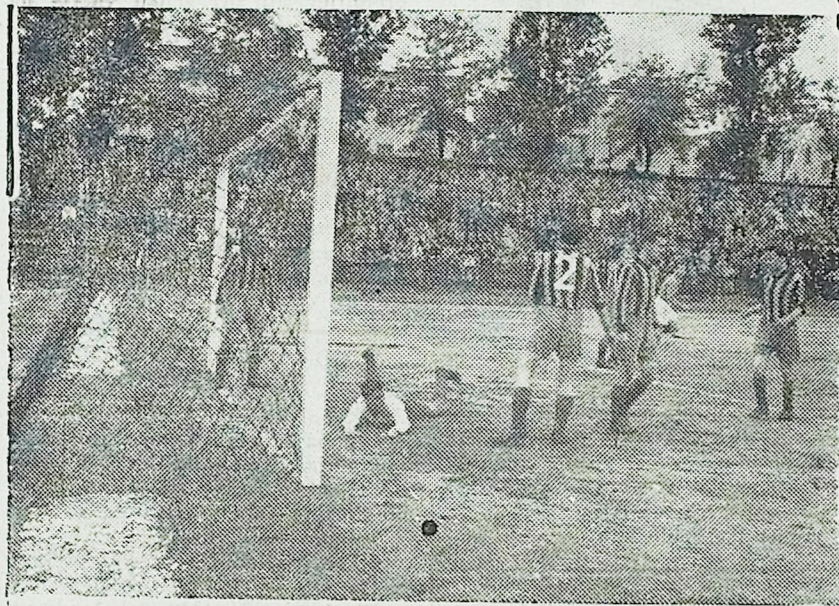
V skupini novincev je zmagal Koprčan Del Conte na 21 km dolgi progi, ki jo je prevozil v času 42 minut in 45 sekund.

PRED REORGANIZACIJO KOPRSKE NOGOMETNE PODZVEZE

Te dni so sklenili, da se nogometna moštva iz bujskega okraja na njihovo željo izločijo iz koprške nogometne podzveze in tekmujejo v posebni skupini, ki bo podrejena hrvaški nogometni zvezi. O tem, kako bodo tekmovali v koprski nogometni podzvezi, bodo razpravljali na plenumu Nogometne zveze Slovenije, ki bo v kratkem v Ljubljani.

OSMEREK IZ IZOLE JE DOSEGL NA DRŽAVNEM PRVENSTVU TRETJE MESTO

Pred 5000 gledalci je bilo pretekli teden zaključeno državno prvenstvo v veslanju. Največji uspeh so dosegli veslači splitskega Mornarja, ki so osvojili državno prvenstvo v skupini seniorjev in juniorjev, dočim so v skupini žensk zmagale članice Danubiusa iz Novega Sada. Največje zanimanje je bilo za tekmo osmercev s krmarjem. Tudi drugi ekipa Mornarja je bila močnejša od osmerca iz Izole, ki se je plasiral šele na tretje mesto. Četrti so bili veslači Crvene zvezde iz Beograda. Zmagoviti osmerec Mornarja je prevozil

Prizor z nogometne tekme Odred-proleter: Zmagoviti gol

BARBA VANE PRAVI...

Ondan sem se ustavil malo v Postojni. Saj je kar škoda, da se ne morem večkrat zapoditi tja gor, marsikaj imajo povedati in večkrat je tudi kakšen masten zalogaj zame. Bom moral že nekako tako urediti, da me bo včasih kdo od tam pocukal za brke in mi kaj prišepnil, da se različna junaštva ne pozabijo in da jih ohranim našim potomcem. Saj bi jo bil ondan tudi sam skoraj skupil, ko sem vtaknil nos v veselo družbo starih partizanov, ki so na veseljem prostoru Postojnskega tedna zapljali konec partizanskega pohoda ob Dnevu vstaje.

Nesreča je bila le to, da so pod vplivom pijače potem ti stari partizani mislili, da je treba svoje borbene sposobnosti tudi preizkusiti na svojih sotovariših v pomanjkanju fašistov in zato tovariš Jože danes zdravi svojo zlomljeno nogo v ljubljanski bolnici, Albin in Karlo pa se praskata za ušesi in čakata, kaj bodo rekli organi javne varnosti na to. Tu verjetno ne bo pomagal niti izgovor, da so se preveč klobas najedli, ki jih je velikodušno pomotoma Zivnopromet iz Prestranka prispeval.

Postojnski štirinajstdnevni teden, ki zdaj besni po Postojni in bo verjetno še podaljšan na tri tedne, je pa tudi sicer poln raznih zanimivosti. Izgleda, da se je Postojnčanov le prišla prijazna kritika v Slovenskem Jadranu na račun njihove kulturnosti, kajti že nekaj predstav je bilo dobro obiskanih. Mogoče zato, ker so bile na prostem? Te začnejo res šele ob pol deveti uri zvečer, vendar to mladih mamc nič ne moti, da ne bi pripeljale s seboj svojih malih kričočev, ki prav prijetno motijo s svojim cvrčanjem, kričanjem in jokanjem gledališke in

2000 m dolgo progo v zelo dobrem času 6 minut, 20 sekund in 7 desetink. V splošni oceni je zmagal Mornar iz Splita s 404 točkami, Izola pa je zasedla šesto mesto s 140 točkami.

FRANCOZ BOBET ZMAGOVALEC TOUR DE FRANCE

Prejranjo nedeljo je bila končana največja vsakoletna kolesarska prireditev Tour de France. Po štirih tednih napornih voženj, različnih ugibanj in presenečenj je v zadnjih treh etapah dosegel Francoz Louison Bobet tako prepričljiv naskok, da vprašanje zmagovalca pred prihodom v Pariz ni bilo več problem. Glavno mesto Francije je priredilo Bobetu triumfalni sprejem. Njegove zmage, ki jo je dosegel s sijajnim časom, niti malo ne zatemnjuje odstop glavnega favorita Kobleta ter odsotnost Coppija. Presenečenje Toura je zelo slab plasman vodje italijanske ekipe Bartalija, ki se je plasiral šele na 11. mesto.

Bobet je zmagal v času 129 ur 25' 55". 4479 km dolgo progo je prevozil s povprečno brzino 34,605 km na uro. Drugo mesto je zasedel Mallejac s presledkom 14' 18", tretje pa Italijan Astrua s presledkom 15' 01".

OGLASI OBJAVE

POZIV VSEM PREKOMORSKIM BORCEM

V okviru priprav za proslavo desete obletnice ustanovitve primorskih brigad pozivamo vse borce spodaj navedenih enot:

1. — I., II., III., IV. in V. prekomorske brigade;
2. — Tankovskih brigad, ki so prišle iz Italije;
3. Artilerijske brigade;
4. — Minometalski bataljon;
5. Pripadnike aviacije, veze, itd.
6. — Vse pripadnike delovnih enot, ki so na kakršenkoli način in kjerkoli sodelovali z NOV, na primer v Italiji, na Siciliji, Sardiniji, Korziki, Franciji in Severni Afriki,

da se prjavijo pripravljalnemu odboru na sedežu svojega okraja zaradi sodelovanja na proslavi, ki bo 5. in 6. septembra na Okroglici pri Gorici.

Podrobna navodila bomo objavili v dnevni in lokalni časopisih, po radiu in po občinah.

Pripravljalnemu odboru za navedene enote v Postojni

OBVESTILO POMORSKAKOM

Ustanovni občni zbor piranske podružnice Kluba pomorščakov LRS bo v torek, 4. avgusta ob 19. uri v

prostorih slovenskega prosvetnega društva »Simon Gregorčič« v Piranu. Vse pomorščake in simpatizerje vlijudno vabimo. Odbor

POVERJENIKOM

PREŠERNOVE DRUŽBE

Zaradi tehničnih možnosti podaljšujemo skrajni rok sporočil števila vpisanih članov od 25. julija na 5. avgust.

Pozivamo vas, da pohitite z zbiranjem članov, ker bomo kasneje naročila le težko upoštevali.

Glavni odbor Prešernove družbe.

MAREŠIĆ Emil, pok. Matija, roj. 1914, Tribon št. 8 — Kampel Salara in istotam bivajoč, je izgubil osebno legitimacijo, izdano od OLO Koper-okolica, in jo razglašuje za neveljavno.

DOBRO OHRANJEN osebni avtomobil znamke Opel-Olympa prodamo. Naslov na oglasnem oddelku.

Tov. MIKLAVČIĆ Anton iz Koštobone št. 48 — Šmarje se najlepše zahvaljuje dr. Ferfolia Lucianu, zdravniku Jakomin in Petriš za veliko pomoč in požrtvovalnost za zdravljenje v koprski bolnici.

COLOMBRIN Mar' o, pok. Jožefa in Colombrin Marije, roj. 4. XI. 1908 v Colombrinu št. 42 — Ankarani, je izgubil osebno legitimacijo, izdano od OLO Koper-okolica, in jo razglašuje za neveljavno.

POZIV »VOJKOVCEM«

Vse borce, podoficirje in oficirje, ki so sodelovali v borbah v vrstah SNOB »Janka Premrla, Vojska«, obveščamo, da bo zbor brigade za proslavo 10. obletnice primorskih brigad v tolnjskem okraju in sicer v Cerknem.

Pozivamo vse, ki so sodelovali v tej brigadi, da sporoče svoje podatke začasnemu štabu Vojkove brigade, ki ima sedež v Tolminu, na okrajnem komiteju ZKS. Tam dobijo tudi vsa pojasnila v zvezi s proslavo.

Vabimo vse vojkovce in ostale borce na prvo snidenje na Vojškem, dne 30. avgusta 1953. ob otvoritvi grobnice padlim borcem in narodnim herojem.

Okrajni odbor ZB Tolmin, začasni štab SNOB

»Janka Premrla-Vojka.«

SPORTNE ZANIMIVOSTI

Zadnja zmaga Jugoslavije nad Norveško je presenetila evropske lahkoatletске kroge. Jugoslavlani so prepričljivo zmagali z rezultatom 120:92. S to zmago so se Jugoslavlani zasedli v svetovni lahkoatletski lestvici pred Norveško in Italijo.

Od 17. do 22. avgusta bo v Nemilenu na Holandskem turnir najboljših evropskih vaterpolo reprezentanc. Jugoslavlani, ki so bili na olimpijadi drugi za Madžarsko, se srbno pripravljajo za ta srečanja. Glavni favoriti turnirja so Madžarska, Jugoslavija in Nizozemska.

LEP USPEH KOPRSKIH ODBOJKARJEV

V torek je odbojgarska ekipa koprškega Partizana odigrala prijateljsko tekmo z ekipo Jugoslovanske vojne mornarice, ki je te dni na obisku v koprskih obalnih mestih, in zmagala z rezultatom 3-0.

RESITEV KRIZANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

Vodoravno: 1. Motovun, 8. Amerika, 9. lagati 10. ata, 12. lemež, 14. ar, 16. Vida 17. pop, 19. Nil, 27. Ezop, 22. lj, 2. lasan, 25. tri, 26. pikolo, 28. Celebes, 29. protest.

Navpično: 1. Malá Kapela, 2. Oma, 3. Tegal, 4. oratev, 5. vitamin, 6. uki, 7. na, 11. užaljenost, 13. edil, 15. roza, 18. postilo, 21. parket, 24. Niobe, 26. per (rep), 27. les, 23. cp.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stofa — Tiska tiskarna »Jadrano« v Kopru Naslov uredništva in uprave: Koper Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predal 2 — Številka tekočega rač. pri Narodni banki v Kopru 657-T-162 Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtletna 130 din.